

Actief, zichtbaar en mensgericht

Evaluatie Regionale Wateroverlast 30 mei t/m 1 juli 2016
Waterschap Peel en Maasvallei Venlo,

6 juli 2016

Waterschap
Peel en Maasvallei

INHOUD

Bestuurlijke samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Wat is er feitelijk gebeurd ?	8
2.1 Duiding meteorologische situatie	8
2.2 Afvoer- en peilsituatie	10
2.3 Grondwaterbeeld	13
3. Wat hebben we gedaan ?	14
3.1 Welk soort maatregelen is er genomen ?	14
3.2 Welk effect hebben de maatregelen gehad ?	16
3.3 Hoe hebben we de wateroverlast gedocumenteerd ?	16
3.4 Welke feitelijke inzet is er gepleegd ?	16
4. Hoe hebben we geacteerd in relatie tot onze omgeving ?	17
4.1 Media	17
4.2 Meldingen via telefooncentrale	17
4.3 Direct contact met ingelanden in het veld	18
4.4 Relatie met collega-overheden/waterschappen	19
5. Hebben we aan onze zorgplicht voldaan ?	19
5.1 Wat is onze zorgplicht ?	19
5.2 Hebben we vooraf gedaan wat we moesten doen?	19
5.3 Hebben we gedaan wat we konden ?	20
5.4 Hebben we aan de zorgplicht voldaan?	20
6. Wat hebben we geleerd en wat kunnen we verbeteren ?	21
6.1 Wat ging goed ?	22
6.2 Aandachtspunten	22
6.3 Toepassing leermomenten uit de wateroverlastperiode 2014	22
6.4 Wat moet er gebeuren ?	22
7. Wat gaan we nog doen ?	24
7.1 Communicatie	24
7.2 Schadeafhandeling	24
7.3 Werkachterstand	24
7.4 Verdere nazorg	24
Bijlagen	
Bijlage 1: Neerslag	25
Bijlage 2: Afvoeren en peilen	33
Bijlage 3: Grondwaterstand	34
Bijlage 4: Stuwinstellingen	37
Bijlage 5: Meldingen	40
Bijlage 6: WB21-knelpunten en inundatie	47
Bijlage 7: Neerslagstatistiek	48
Bijlage 8: Foto impressie hoogwatersituatie mei/juni 2016	50
Bijlage 9: Gespreksverslag WPM – LLTB	58
Bijlage 10: Brieven gemeenten en ZLTO/LLTB aan staatssecretaris	59
Bijlage 11: Brieven Brief staatssecretaris aan Tweede Kamer	64

Bestuurlijke samenvatting

Het klimaat is veranderd en verandert nog steeds. Dat is steeds beter zichtbaar. Kijk naar de temperatuur die in de loop van de 20ste eeuw met een graad is toegenomen. Maar ook extreme regenval, zoals afgelopen dagen, komt vaker voor dan vroeger. Twee maal zo vaak volgens het KNMI. De buien zijn intenser, dan in het verleden. En dat alles heeft grote gevolgen voor de taken van het waterschap, maar ook van gemeenten, ondernemers en burgers.

De afgelopen maand is iedereen zich weer bewust geworden van deze grillen van de natuur. Het waterschap is dan, samen met anderen, volop in actie om schade te beperken en het overtollige water af te voeren. Ondanks alle inspanningen heeft een aantal ondernemers en burgers toch last en schade ondervonden van het vele water. Dit betreuen we als waterschap. Waterschap Peel en Maasvallei heeft daarom, direct na de calamiteit, de genomen maatregelen in kaart gebracht om te bezien of hetgeen is gebeurd ook past bij wat van een waterschap mag worden verwacht. En wat we in de toekomst kunnen verbeteren. Onze eerste conclusie is, dat wij in hoofdlijnen invulling hebben gegeven aan de zorgplicht, zoals die voor ons geldt. In hoofdlijnen, omdat wij niet de pretentie hebben alle ins en outs op dit punt per specifieke situatie reeds op dit moment te kunnen overzien.

Naast een blik naar de actualiteit van vandaag, achten wij ook een blik naar de toekomst van belang. Wateroverlast is een gezamenlijke opgave. Van overheden, maar ook van burgers en ondernemers. Hoe kan het waterschap, samen met anderen die betrokken zijn bij waterbeheer, zich beter voorbereiden op situaties waarin wateroverlast steeds vaker voorkomt? Eén van de meest voor de hand liggende oplossingsrichtingen ligt in het integraal waterbeheer. Waterkwantiteit, -kwaliteit en grondwater dienen in zijn geheel bekeken te worden. Waterstromen moeten goed op elkaar afgestemd zijn, want water houdt immers niet op bij de gebiedsgrenzen. Grondwater, oppervlaktewater en water van beken en rivieren staan voortdurend in verbinding met elkaar. Overheden, (agrarische) ondernemers en burgers hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid hierin.

Want zijn het wel de grillen van de natuur of is dit gewoon het weerbeeld anno nu? Past de manier waarop we het watersysteem nu beheren wel bij het huidige klimaat? Als bestuur van Waterschap Peel en Maasvallei stellen we ons zelf deze kritische vraag. We merken met elkaar dat we vaker dan eerst bezig zijn met het bestrijden van wateroverlast. Hoe kunnen we juist voorkomen dat er wateroverlast ontstaat? Of, en in welke, mate zijn er mogelijkheden deze wateroverlast en daarmee de schade te beperken? Wat zijn de kosten daarvan en staan die in een goede verhouding met de mogelijke schade? Maar ook hoe kunnen we wateroverlast en de bestrijding daarvan koppelen aan de opgave om adequaat om te gaan met de op de loer liggende dreiging van periodes van droogte.

Voorkomen is beter dan genezen. Dat geldt in het algemeen indien we spreken over schade veroorzakende omstandigheden. Dat daarbij sprake moet zijn van een verantwoorde kosten-batenanalyse is helder.

Verschillende maatregelen zijn denkbaar waar het bestuur samen met de omgeving in de komende maanden verder over wil praten. Maatregelen die relatief snel genomen kunnen worden, zoals het afkoppelen van regenwater, maar ook maatregelen voor de lange termijn als het creëren van retentiegebieden. Denk aan het opstellen van scenario's die ingaan op deze extreme situaties en waar we het huidige watersysteem op laten doorrekenen. Is de normering die voor onze beken geldt, al dan niet voldoende toegesneden op de voorziene klimaatontwikkeling? Maar ook de vraag of schade die te wijten is aan exceptionele regenval te verzekeren is onder condities en voorwaarden die invulbaar en doeltreffend zijn voor betrokkenen.

Wij zijn voornemens om de onderhavige verkenning met een aantal betrokken partijen te bespreken. Een eerste gesprek met de waterportefeuillehouders van de LLTB heeft reeds op 13 juni plaatsgevonden en een overleg met de gemeenten op 29 juni. Dit laatste gesprek heeft geleid tot een gezamenlijke brief van de gemeenten binnen ons beheergebied over de wateroverlast in Limburg aan de staatsecretaris van Economische Zaken en later tot een gezamenlijke brief van ZLTO/LLTB en de Noord-Brabantse en Limburgse gemeenten aan de minister-president (zie bijlage 10).

Gesprekken met ander stakeholders zijn/worden de komende tijd gepland, o.m. met de veiligheidsregio (4 juli), de Brabantse buurwaterschappen (13 juli), de Duitse buurwaterschappen en de Vlaamse provincie Limburg. In het gesprek met de Veiligheidsregio zijn afspraken gemaakt over het bespreekbaar maken van deze extreme situaties met de gemeenten en de wijze waarop de coördinatie onderling kan worden versterkt. Tevens zullen wij ons calamiteitenplan actualiseren aan de klimaatontwikkeling en zal het waterschap in het najaar een presentatie houden voor de 15 gemeenten en de betrokken veiligheidsdiensten van de Veiligheidsregio. De verslagen van de gesprekken worden op onze website gepubliceerd

Op basis van de ontvangen reacties uit deze gesprekken en de rondgang in het (letterlijke) veld zullen wij ons nader beraden over aanvulling/verdieping en een programmatische aanpak van het aspect wateroverlast. Voor ons relevante vragen die om beantwoording vragen, zijn onder meer. Hoe heeft u de samenwerking met Waterschap Peel en Maasvallei ervaren de afgelopen periode? Wat heeft u zelf aan maatregelen ingezet om de wateroverlast te beperken? Zijn er andere oplossingsrichtingen te duiden, die vallen onder de begrippen haalbaar en betaalbaar? In welke mate kunnen we samen Limburg klimaatproof maken? Deze aanpak is in lijn met de brief van staatssecretaris van Dam aan de Tweede Kamer over deze kwestie (zie bijlage 11).

'Aanpakken en doorpakken'

Naar aanleiding van de wateroverlast in juni 2016 heeft het waterschapsbestuur op 22 juni 2016 besloten om een aantal zaken uit te werken. Deze zaken zijn erop gericht om het watersysteem beter aan te passen aan de klimaatveranderingen.

Het programma 'Klimaatadaptatie: Aanpakken en doorpakken' richt zich op 4 zaken:

- Het verder uitwerken van scenario's en draaiboeken voor toekomstige extreme weersomstandigheden;
- Het uitvoeren van een aantal infrastructurele maatregelen binnen het watersysteem. Hierbij kan gedacht worden aan watergangen, duikers, etc.
- Het organiseren van een gebiedsproces samen met de stakeholders om o.m. knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen te inventariseren.
- Het verbeteren van de informatievoorziening en gegevensinwinning rond calamiteiten.

Centraal binnen het programma staat het gebiedsproces waarbij wij in dialoog met de omgeving de bewustwording rondom klimaatontwikkeling bevorderen, knelpunten gaan inventariseren en in overleg oplossingsrichtingen bedenken en prioriteren. De wateroverlast in juni is daarbij de belangrijkste ingang maar ook bijvoorbeeld de eerder vastgestelde WB21-knelpunten.

Bij het bedenken van oplossingen komen niet alleen het vergroten van watergangen en duikers en het frequenter onderhouden van de watergangen en het stuwbeheer in beeld. Er wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de ruimtelijke inrichting, waarbij retentiemogelijkheden in beeld worden gebracht. Het zogenaamd omklappen van de goudgroene natuur naar ons bekenstelsel biedt nieuwe kansen aan zowel landbouw als natuur. We gaan deze aanpak voortvarend ter hand nemen. Ook kunnen agrariërs zelf met voorstellen komen, die ze bijvoorbeeld op eigen grond kunnen inrichten. In dit kader zal ook in beeld kunnen komen dat niet ieder grondgebruik op iedere plek gefaciliteerd kan worden. Kortom we gaan op zoek naar aanvullende maatregelen, die genomen kunnen worden om

de klimaatveranderingen het hoofd te bieden. Creativiteit bij partijen wordt uitgedaagd, niets is bij voorbaat uitgesloten. Hierbij gaan we actief gebruik maken van het net afgesloten 'partnercontract' met de provincie en onze fusiepartner WRO.

Om het proces de nodige vaart te geven, is besloten om per direct een multidisciplinair programmteam aan het werk te zetten bestaande uit 10-15 (eigen) specialisten en generalisten dat de problematiek in oktober uitgewerkt heeft. Ons algemeen bestuur heeft een werkkrediet beschikbaar gesteld van 250.000 euro. De eerste bestedingen hiervan hebben reeds plaatsgevonden in de vorm van de aanstelling van een communicatiedeskundige, de uitwerking van een doorrekenmodel ter nabootsing van de calamiteit en de adequate aanpak van de schademeldingen. Het programma wordt begeleid door een externe adviesgroep bestaande uit de LLTB, de terrein beherende instanties en de gemeenten.

1. Inleiding

Waterschap Peel en Maasvallei is in de laatste dagen van mei en de eerste week van juni 2016 geconfronteerd met extreme regenbuien en ernstige wateroverlast in het regionale bekensysteem. Dit is terug te voeren op een reeks extreme regenbuien in korte tijd. Op sommige plaatsen in Midden-en Noord-Limburg is gedurende een week 125 mm regen gevallen. Voor de hele maand juni is een gemiddelde van 70 mm normaal. In de nacht van woensdag 1 op donderdag 2 juni is een absolute piek geregistreerd met maximaal 57 mm.

Twee weken na deze periode was er weer sprake van een extreme situatie. In de avond/nacht van 23 op 24 juni werden wij geconfronteerd met zware neerslag tot 45 mm in het noorden van het gebied. Niet alleen beschadigden extreem grote hagelstenen op sommige plaatsen in het noorden van ons beheergebied gewassen en opstallen. Ook de neerslag bleek, ofschoon deze minder extreem was dan eerder in de maand, tot soms nog hogere afvoerpieken te leiden dan begin juni. Over de gehele maand (30 mei - 30 juni) bedroeg de totale neerslag 270 mm: dat is 50% meer dan ooit in de Bilt (100 jaar) en Ukkel (B, 200 jaar) gemeten is voor deze periode.

Schade en overlast

De extreme regenval heeft in de periode 30 mei - 9 juni tot 418 meldingen over schade en overlast geleid. In de periode tussen 30 mei en 1 juli bedroeg het totaal aantal meldingen 923.

De landbouwsector is getroffen door ondergelopen akkers, weiden en tuinderskassen. Maar ook inwoners hebben schade en wateroverlast ondervonden. Alleen al in Horst aan de Maas en Baarlo zijn meerdere tientallen woningen ondergelopen. Ook in andere gemeenten hebben huizen waterschade opgelopen. Het juiste beeld van de schade is nog niet bekend. De cijfers daarvoor zullen bekend zijn als de schademeldingen verzameld zijn. We hebben over de aanpak afspraken gemaakt met de LLTB. Een gesprek met de verzekeraar staat gepland op 8 juli as.

Klimaatverandering is gaande

De ongewoon grote hoeveelheid neerslag is opnieuw een aanwijzing dat Code Oranje van het KNMI geen loze kreet is. De klimaatverandering is feitelijk al gaande, zo blijkt ook uit de jongste statistieken van het KNMI. Ook in Midden- en Noord-Limburg. De kenmerken daarvan komen steeds vaker voor: extreme neerslag in korte tijd. De gevolgen zijn inmiddels bekend. De huidige afvoercapaciteit om extremere neerslag af te voeren is te klein en leidt tot overstromingen van agrarische gebieden, buurten en wijken. De oorzaken zijn meerledig en zeker niet overal hetzelfde. Te denken valt aan te weinig afvoercapaciteit vanwege maairegime, afwenteling uit het buitenland, gebrek aan buffercapaciteit in of nabij het bekenstelsel, maar ook de overbelasting met regenwater van het rioolstelsel. Vaak kan het regenwater ook niet snel genoeg de bodem inzakken of werkt de perceel drainage onvoldoende.

De klimaatverandering is overigens een mondiaal probleem. Tijdens de Klimaatconferentie van Parijs is eind vorig jaar al afgesproken dat alle lidstaten van de Verenigde Naties met nieuwe klimaatplannen moeten komen om het risico op ernstige overstromingen en periodes van droogte te verkleinen. Niets doen leidt vroeger of later tot problemen.

Integrale aanpak

Die klimaatverandering noodzaakt in Nederland en ook in Limburg tot een integrale aanpak van de waterketen en nieuwe visies over het watersysteem in het landelijk en stedelijk gebied. Met meer retentiemogelijkheden, rioolbeheer dat de gemeentegrenzen overschrijdt en grootschalige afkoppeling van het regenwater van het riool. Waterschap Peel en Maasvallei, Waterschap Roer en Overmaas en de gemeenten presenteren op korte termijn een subsidieregeling voor die afkoppeling.

Eerste evaluatie

Dit is een bestuurlijke evaluatie van de wateroverlast in de periode 30 mei – 1 juli 2016. Nog niet al het cijfermateriaal is definitief, maar toch kan al menige conclusie worden getrokken en aandachtspunten worden geformuleerd.

Waterschap Peel en Maasvallei heeft tijdens deze crisisdagen hulp geboden, waar dat mogelijk is. Bij voorkeur persoonlijk en dicht bij de mensen. Met de inzet van meer dan honderd medewerkers en de toepassing van groot materieel. Het waterschap heeft tijdens die door- en doornatte junidagen zich maximaal ingespannen om aan haar zorgplicht te voldoen. Daarbij is ook gezamenlijk opgetrokken met fusiepartner Waterschap Roer en Overmaas en is intensief samengewerkt met de gemeenten in Midden- en Noord-Limburg.

Inmiddels is Waterschap Peel en Maasvallei volop bezig om ook de nazorg gestalte te geven.

In onderstaande tabel staat een aantal *facts en figures* over de 1ste hoogwaterperiode van 30 mei – 9 juni voor het totale beheergebied van Peel en Maasvallei.

Hydrologie	
Hoeveelheid neerslag in mm/herhalingstijd ¹⁾ (periode 8 uur)	40-57 mm / T = 10-50 jaar
Hoeveelheid neerslag in mm/herhalingstijd (periode 1 dag)	90-73 mm / T = 25-75 jaar
Hoeveelheid neerslag in mm/herhalingstijd (periode 4 dagen)	90-115 mm / T = 20-100 jaar
Hoeveelheid neerslag in mm/herhalingstijd (periode 8 dagen)	100-125 mm / T = 8-35 jaar
Totale hoeveelheid afvoer uit beheergebied in week 22 (vóór wateroverlast)	7.882.171 m ³
Totale hoeveelheid afvoer uit beheergebied in week 23 (tijdens wateroverlast)	47.183.630 m ³
Maximale oppervlaktewaterwaterstijging in beken	0,3-1,25 m
Gemiddelde grondwaterstijging	Ca. 0,4-0,6 m
Inzet mensen en middelen	
Aantal uren inzet van eigen personeel	3000 à 4000 uur
Aantal uren inzet van derden	400 uur
Aantal WPM'ers direct of indirect betrokken bij hoogwaterbestrijding	Ca. 115
Acties	
Aantal ingezette pompen (gebruikt en uitgeleend aan derden)	35
Aantal m ³ water verpompt	1.500.000 m ³
Aantal stuwen verlaagd	150
Aantal km'ers watergang extra gemaaid	120 km
Meldingen (van 30 mei t/m 9 juni)	
Van agrariërs	190
Van burgers	134
Van overigen	94
Communicatie	
Aantal eigen tweets (incl. reacties en retweets)	195
Aantal tweets+facebookberichten over wateroverlast derden	928
Gemiddeld/potentieel bereik twitterberichten	1.575 / 1.430.650
Aantal items over wateroverlast in verschillende media	27
Aantal radio/TV-interviews over wateroverlast	9
Inspecties	
Aantal inspectievluchten	3
Aantal luchtfoto's	482

¹⁾Herhalingstijd is de tijd om de hoeveel jaar zich een gebeurtenis gemiddeld voordoet. Zo betekent T=10 voor de neerslag, dat die hoeveelheid neerslag zich statistisch gemiddeld eens in de 10 jaar kan voordoen.

In onderstaande tabel staat een (beperkter) aantal feiten over de 2de hoogwaterperiode van 23 juni – 1 juli:

Hydrologie	
Hoeveelheid neerslag in mm/herhalingstijd ¹ (periode 12 uur)	32-45 mm / T = 3-10 jaar
Hoeveelheid neerslag in mm/herhalingstijd (periode 1 dag)	73-90 mm / T = 25-75 jaar
Maximale oppervlaktewaterwaterstijging in beken	0,4-1,30 m
Gemiddelde grondwaterstijging sinds 30 mei	Ca. 0,6-1,0 m
Meldingen (van 23 juni – 30 juni)	
Van agrariërs	111
Van burgers	50
Van overigen	58
Inspecties	
Aantal inspectievluchten	3
Aantal luchtfoto's	2363

2. Wat is er feitelijk gebeurd ?

2.1 Duiding meteorologische situatie

2.1.1 Eerste wateroverlastperiode 30 mei – 9 juni

Het weerbeeld van eind mei en begin juni 2016 is uitzonderlijk. Warm en broeierig, afgewisseld door enorme hoosbuien met hagel en onweer. Er was sprake van extreme neerslag. Het weer leidde niet alleen tot wateroverlast, maar ook tot verkeersproblemen. Bermen langs de autosnelwegen A73 en A74 stortten in. De A74 moet zelfs helemaal worden afgesloten. Zie figuur 1 voor het gemiddelde neerslagpatroon tijdens de hoogwaterperiode.

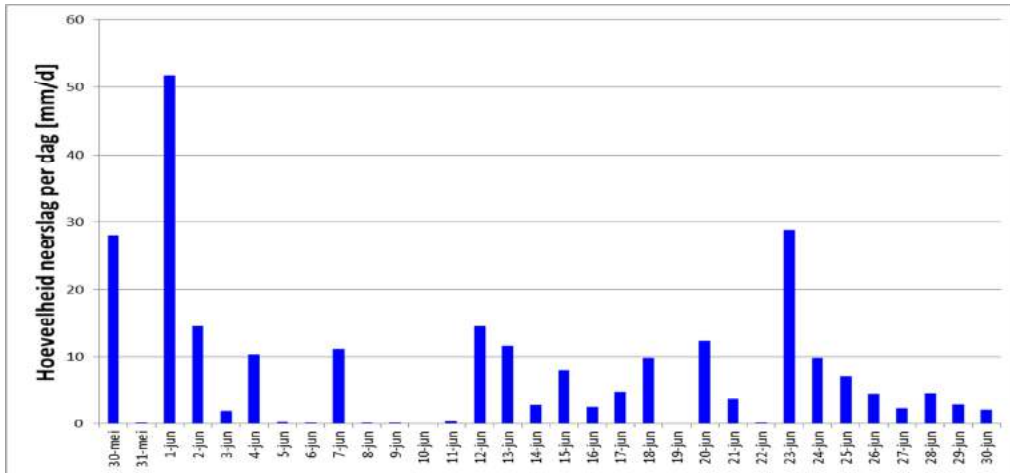

Fig. 1a. Gemiddeld neerslagpatroon voor het beheergebied van WPM tijdens de periode 30 mei t/m 1 juli 2016

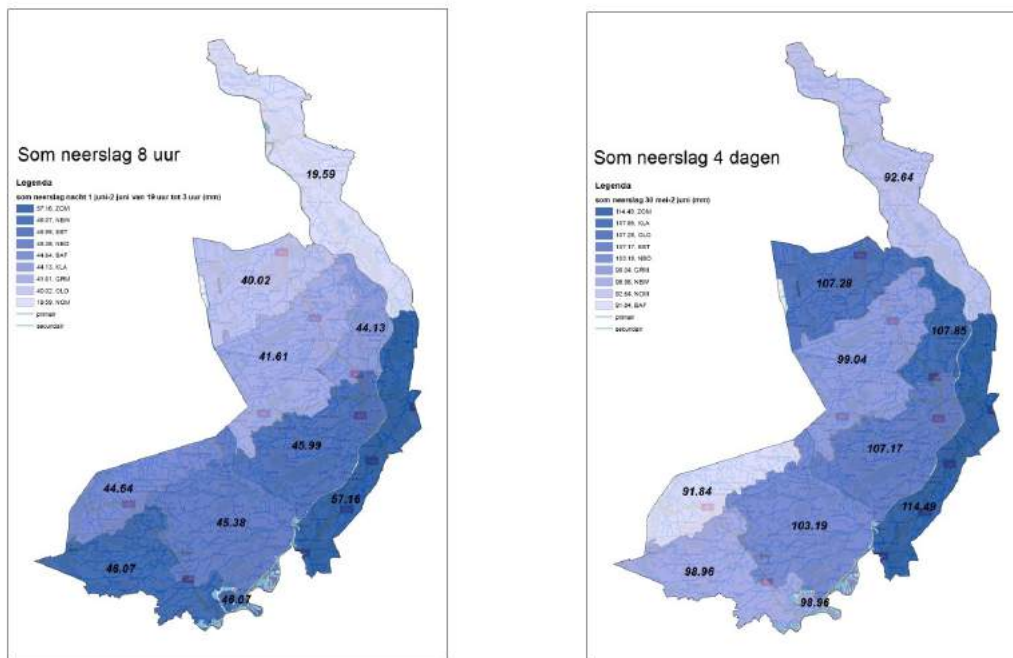

Fig. 1b Gebiedsgemiddelde neerslaghoeveelheden per stroomgebied voor de periode 1/2 juni (8 uur) en de periode 30 mei – 2 juni (4 dagen)

Voorafgaand aan de 1ste hoogwaterperiode was het niet uitzonderlijk nat. Gedurende de periode 1 mei t/m 29 mei viel ca. 30 mm neerslag gemiddeld over het gehele gebied, zelfs lager dan gemiddeld voor de maand mei (zie ook bijlage 1).

In de periode daarna (30 mei t/m 8 juni) viel op de meeste plaatsen in Midden- en Noord-Limburg 100 mm tot 125 mm neerslag. Volgens de nieuwste neerslagstatistieken voor Limburg komen deze hoeveelheden voor een achtdaagse periode overeen met een herhalingstijd van 8-35 jaar. In de periode van 30 mei t/m 2 juni is er echter gemiddeld 90 tot 115 mm neerslag gevallen, wat overeenkomt met een herhalingstijd van 20-100 jaar. In die statistieken is al rekening gehouden met de actuele klimaatverandering (zie bijlage 7). Volgens de 'oude' statistieken die tot vorig jaar werden gebruikt, zouden herhalingstijden grofweg het dubbele zijn, dus wat volgens de oude statistieken eens in de 50 jaar voorkomt, komt volgens de nieuwe statistieken eens in de 25 jaar voor (zie onderstaande tabel).

Wateroverlast-periode	Lengte regenperiode	Hoeveelheid neerslag min-max [mm]	Herhalingstijd min-max [jaar] (nieuwe statistiek)	Herhalingstijd min-max [jaar] (oude statistiek)
30 mei - 9 juni	8 uur	40-57	10-50	25-100
	24 uur	60-73	25-75	50-200
	4 dagen	92-114	20-100	50-350
	8 dagen	100-125	8-35	20-150
23/24 juni	12 uur	32-45	2-10	3-20

Tabel 1: neerslagstatistiek voor verschillende periodes gedurende 30 mei – 1 juli volgens de oude en de nieuwe statistiek

Het zwaartepunt van de neerslag lag in de meer zuidelijke gebieden rond de Maas (Tungelroysebeek, Everlosebeek, Zuidoostelijk Maasterras).

De heftigste neerslag is geregistreerd in de nacht van 1 op 2 juni. Binnen acht uur valt er 40 tot 57 mm neerslag in ons gebied met een geschatte herhalingstijd van 10 tot 50 jaar. Het gebied Noordoostelijk Maasterras blijft in deze periode enigszins buiten schot met 20 mm. Over de periode van 8 dagen, zijn de neerslagen in het Noordoostelijk Maasterras vergelijkbaar met de andere gebieden. Het zwaartepunt tijdens de heftigste neerslagperiode ligt duidelijk in het Zuidoostelijk Maasterras met een neerslag van 57 mm in acht uur.

De gedetailleerde neerslagverdeling per periode is te vinden in bijlage 1. In deze bijlage staat ook een radarbeeld van de neerslag van 1 op 2 juni. Daarop is goed te zien dat de extreme neerslag zich niet beperkt tot het gebied van Waterschap Peel en Maasvallei. Ook in de aansluitende stroomgebieden in de Belgische en Duitse grensstreek is sprake van enorme regenval.

2.1.2 Tweede wateroverlastperiode 23 juni – 1 juli

In de periode na 9 juni regende het iedere dag wel hoeveelheden van 5-10 mm. Ondanks deze neerslag daalden de afvoeren weer vrij snel naar waarden van 0,2-0,5 MA. In de avond en nacht van 23/24 juni werden Noord-Limburg en Oost-Brabant echter opnieuw opgeschrikt door hevige regen- en onweersbuien, die in eerste instantie een lokaal karakter zouden hebben. Uiteindelijk is er in die nacht zo'n 30 mm neerslag in het Zuidelijke deel van het beheergebied gevallen tot 45 mm gemiddeld in de Noordelijke delen. Hoewel deze hoeveelheden wel fors zijn met herhalingstijden tot 1:10 jaar (nieuwe

statistiek) of 1:20 jaar (oude statistiek), zou dit buiten enige tijdelijke overlast van overstorten, niet veel problemen moeten opleveren in een normale zomersituatie. Het watersysteem was echter door de neerslag in de rest van de maand al 'tot de rand toe' gevuld, waardoor deze neerslag direct tot nieuwe problemen leidde in het noordelijk deel van het beheergebied. Uiteindelijk is over de periode van één maand (30 mei-30 juni) 230-270 mm neerslag gevallen (zie figuur 1c). Dat is een hoeveelheid die voor de Bilt en Ukkel (stations waar reeds > 100 respectievelijk 200 jaar de neerslag wordt gemeten) nog nooit is voorgekomen. Hier bleef de teller in beide gevallen steken op ca. 180 mm.

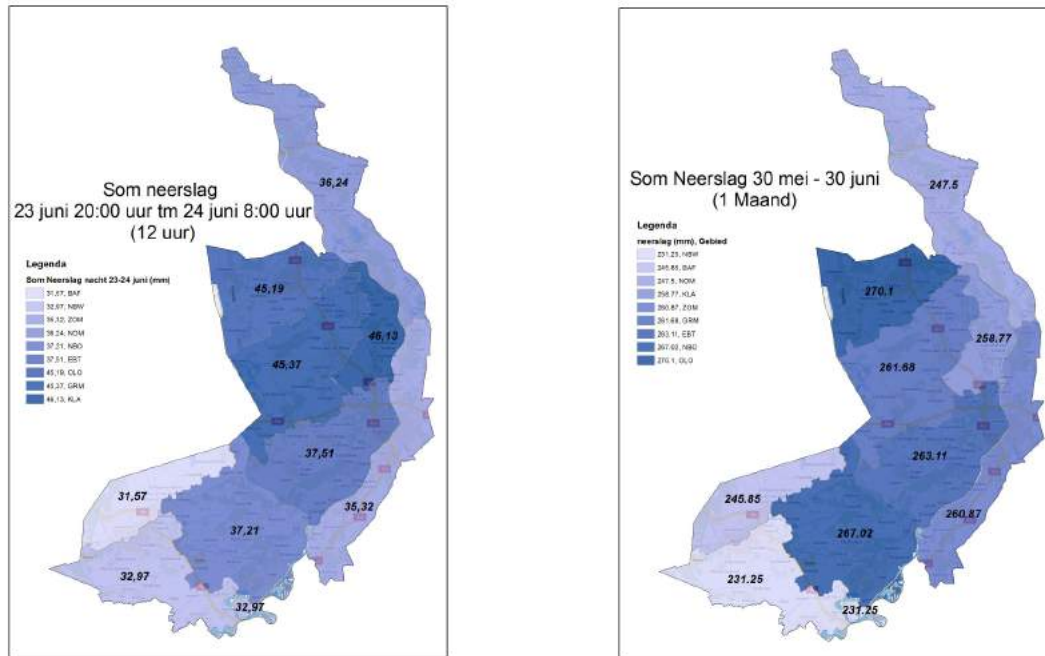

Fig. 1c Gebiedsgemiddelde neerslaghoeveelheden per stroomgebied voor de periode 23/24 juni (12 uur) en de periode 30 mei – 30 juni (31 dagen)

2.1.3 Algemene conclusie

Zowel de neerslag in de periode 30 mei – 9 juni over een kortere periode van 8 uur als over een langere periode van enkele dagen is niet onnatuurlijk, maar wel extreem. De hoeveelheid neerslag tijdens de 2de periode op 23/24 juni is veel minder extreem (T = 3-10 jaar). De totale hoeveelheid regen over de hele maand juni (30 mei – 30 juni) met 230 – 270 mm is daarentegen zeer extreem en ruim boven de maximum maandwaarden die ooit in juni gemeten zijn (ca. 180 mm), en 3-4 keer meer dan de gemiddelde neerslag in deze periode.

Hoewel het beschermingsniveau dat het waterschap moet bieden, gerelateerd is aan herhalingstijden van de afvoer, geeft de herhalingstijd van de opgetreden neerslag hier een eerste indicatie voor. De herhalingstijden overschrijden in veel gevallen het beschermingsniveau dat WPM geacht wordt te garanderen in het kader van de WB21-normering. Tijdens de 2de periode is de herhalingstijd weliswaar niet zo hoog, maar in relatie tot de toestand van het watersysteem op dat moment heeft dit tot grote problemen geleid.

2.2 Afvoer- en peilsituatie

Als gevolg van de extreme neerslag zijn de afvoeren en waterstanden in de beeksystemen in korte tijd sterk toegenomen. Figuur 2 laat het afvoerpatroon van een aantal hoofdbeken zien tijdens beide hoogwaterperiodes, gerelateerd aan het percentage van de Maatgevende Afvoer (MA) die gemiddeld

één à twee keer per jaar voorkomt. Vuistregel is dat twee keer MA gemiddeld eens in de 100 jaar voorkomt. Daarbij moet aangetekend worden dat de MA doorgaans in de winter optreedt. De kans dat de MA in juni voorkomt is veel minder dan eens per jaar. De kans dat twee keer MA in juni voorkomt is zelfs veel minder dan eens in de 100 jaar.

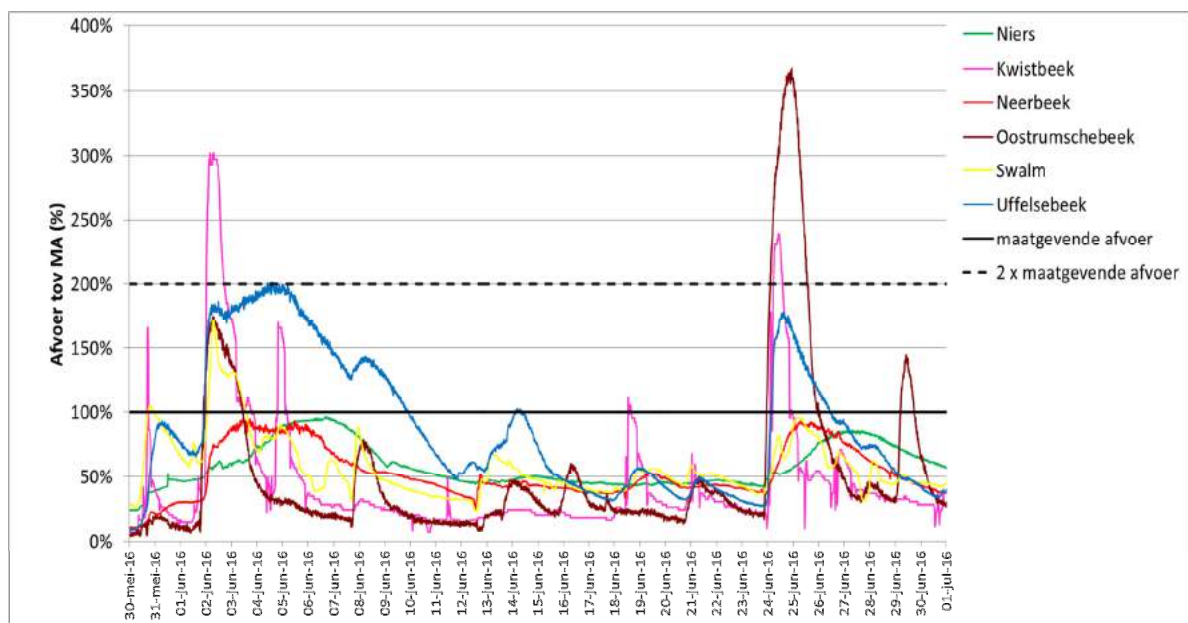

Fig. 2 Afvoerpatroon van een aantal hoofdbeken binnen WPM tijdens beide hoogwaterperiodes gerelateerd aan de Maatgevende Afvoer (MA).

Uit deze figuur blijkt dat met name de Kwistbeek en de Uffelsebeek in beide overlastperiodes extreem, zo niet onnatuurlijk veel afvoer vertonen. Dat kan in geval van de Kwistbeek een gevolg zijn van overstorten die zeer snel en gedurende korte tijd veel water lozen. Het is de vraag of hiermee voldoende rekening is gehouden bij de bepaling van de MA. Dit vraagt de komende tijd diepgaander onderzoek. Bij de Uffelsebeek speelt met name de ongewoon grote afvoer vanuit België een belangrijke rol.

De Oostrumschebeek laat in de eerste overlastperiode wel een extreem hoge piek zien, maar in de tweede periode bereikt deze piek een waarde van meer dan 3,5 keer de MA, twee keer zo veel als in de eerste periode. Soortgelijks geldt overigens voor alle beken in het Noordelijke deel van het beheergebied (Lollebeek, Loobeek, Kabroeksebeek, Grootte Molenbeek), terwijl de overige beken een mindere of gelijke reactie laten zien tijdens de tweede overlastperiode. Dit verklaart waarom tijdens de tweede overlastperiode veel meer problemen in het noorden dan in het zuiden opgetreden zijn. Hydrologisch is deze heftige piek lastig te verklaren, aangezien de neerslag in de noordelijke gebieden slechts 15 mm meer bedroeg dan in het zuiden. De grondwatersituatie kan dit ook niet verklaren, aangezien de grondwaterstanden in het noordelijk deel vóór de tweede afvoerpiek juist minder gestegen waren dan in het zuidelijke deel.

De opgetreden stijging van de grondwaterstand kan overigens in zijn algemeenheid de felle afvoertoe name tijdens de gehele periode niet (geheel) verklaren.

Om e.e.a. te verklaren zijn wij inmiddels gestart met diepgaander hydrologisch (model)onderzoek.

In het algemeen zijn de afvoeren toegenomen tot de MA of maximaal twee keer MA, met uitschieters naar 3 keer MA (Oostrumschebeek, Kwistbeek). Voor een winterperiode levert dat normaal geen problemen op. In het voorjaar zijn de watergangen echter begroeid. Zelfs in situaties waarin net gemaaid is, is de stromingsweerstand dan groter omdat er altijd een stoppel blijft staan of alleen een deel van de watergang wordt gemaaid (bv. de taluds of alleen aan één zijde).

Uit de grafiek blijkt ook dat beken met zeer grote stroomgebieden zoals de Niers en de Neerbeek/Tungelroysebeek veel geleidelijker en later reageren dan beken in de andere stroomgebieden. Dat wil zeggen dat de afvoer als gevolg van de neerslag later op gang komt en langer te merken is in het afvoerpatroon. Vaak maken deze stroomgebieden deel uit van een groter gebied dat zich uitstrekt tot in Duitsland en België.

Zo ligt het stroomgebied van de Swalm en de Niers bijna geheel in Duitsland. Het stroomgebied van de Tungelroysebeek ligt voor een kleiner deel in België terwijl het stroomgebied van de Uffelsebeek/Haelenschebeek voor meer dan de helft in België ligt. Tijdens de hoogwaterperiode ontstaan er juist in de Uffelsebeek problemen, onder meer omdat enige tijd onduidelijk is op welke wijze onze Belgische collega's het water sturen. Er is regelmatig contact geweest met de Vlaamse Milieu Maatschappij tijdens de overlastperiode. Ook is afgesproken om op korte termijn hier verder met elkaar over te spreken.

In figuur 3 zijn de peilstijgingen ten opzichte van het begin van de hoogwaterperiode uitgezet voor dezelfde hoofdbeken.

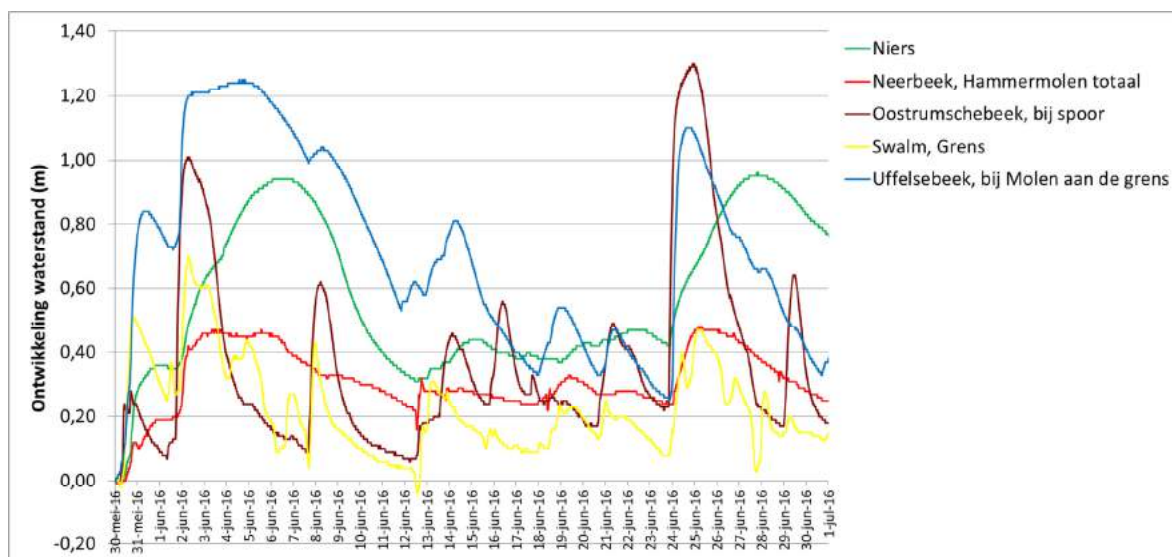

Fig. 3 Peilstijging van een aantal hoofdbeken binnen WPM tijdens beide hoogwaterperiodes gerelateerd aan de waterstand op 29 mei 2016.

Uit deze grafiek blijkt dat de waterstanden maximaal 30 tot 130 cm in peil gestegen zijn. De mate van stijging van het peil is overigens niet altijd te verklaren uit de afvoer verlopen. Zo toont de Kwistbeek een zeer grote afvoerstijging, maar stijgt het peil toch maar maximaal 30 cm. Dit heeft te maken met de automatische stuw die het peil ter plekke regelt. De Niers toont een afvoer die nog niet boven MA uitkomt, maar toch stijgt het peil tot twee keer toe bijna één meter. Dat heeft te maken met de begroeiing die zich in dit ondiepe en zeer brede profiel snel ontwikkelt.

Opvallend is ook dat bijvoorbeeld de Oostrumschebeek in de tweede overlastperiode weliswaar 2 keer zo veel afvoer laat zien, maar de peilstijging beperkt blijft tot 30 cm extra in vergelijking met de eerste periode. Dat komt omdat de beek boven een bepaald peil buiten haar oevers treedt en dan vooral het water in de breedte geborgen wordt en niet in de hoogte.

In bijlage 2 staan voor een groter aantal hoofdwatergangen de afvoer en peilverlopen gegeven.

Overigens is de hoge waterstand in de beken niet de enige reden waarom landerijen onder water zijn komen te staan. Ook een gebrek aan infiltratiecapaciteit in combinatie met de hoge neerslagintensiteit of het tekortschieten van de perceel ontwatering (dichtzitten van drainbuizen, onvoldoende onderhoud perceelssoten) zijn vaak de oorzaak van wateroverlast.

2.3 Grondwaterbeeld

Door de extreme neerslag stijgt de waterafvoer. Aangenomen wordt dat het grootste gedeelte van dit water via het grondwater gedraineerd wordt naar het oppervlaktewaterstelsel. Uit de grondwatermetingen van het provinciale grondwatermeetnet blijkt dat de grondwaterstand tijdens de eerste hoogwaterperiode in korte tijd zo'n 40 tot 60 centimeter gestegen is (zie figuur 4 en bijlage 3). Direct na afloop van de tweede overlastperiode was in veel grondwaterputten een stijging ten opzichte van 30 mei van één meter of meer te zien. Opvallend is dat de meeste peilpunten in buurt van de Maas nauwelijks een reactie vertonen. Dit heeft te maken met het feit dat op deze locaties relatief ondiep zeer goed doorlatend grind aanwezig is, in het zuidelijk deel van ons waterschapsgebied in combinatie met de aanwezigheid van het Lateraal Kanaal met een relatief diep peil.

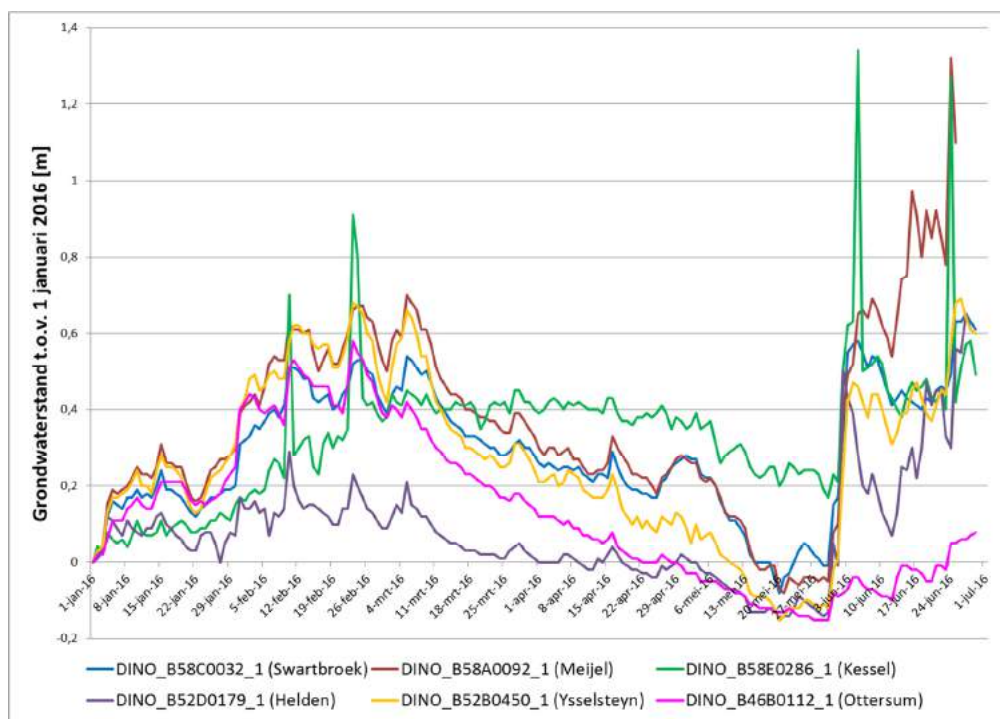

Fig 4: Grondwaterstanden van een 6-tal buizen verspreid over het beheergebied, uitgezet t.o.v. de stand op 1 januari 2016

In figuur 4 is verder te zien dat de reactie van de overvloedige neerslag op de grondwaterstand per buis erg verschillend kan zijn. Zo vertoont het verloop van de buis uit Kessel in het algemeen een vlak verloop maar piekt gedurende enkele dagen en valt dan direct weer terug op zijn oude niveau. De buis uit Meijel vertoont een piek tijdens de eerste overlastperiode, maar valt daarna slechts een beetje terug om bij de tweede neerslagpiek nog verder te stijgen dan tijdens de eerste piek. De buis bij Ottersum laat een typisch verloop zien van buizen in de buurt van de Maas. De grondwaterstand vertoont hier nauwelijks een piek tijdens beide overlastperiodes omdat het overschot aan water direct via de aanwezige grindpakketten naar de Maas afgevoerd wordt.

Verdere analyse laat ook zien dat circa 50 procent van alle peilbuizen tijdens de eerste hoogwaterperiode een grondwaterstand laat zien die identiek of hoger is aan het hoogste winterpeil uit 2016. Direct na de tweede hoogwaterperiode geldt dit zelfs voor vrijwel alle buizen buiten het invloedsgebied van de Maas. In veel gevallen zal dat geen verdere overlast bezorgen, omdat het grondwater zich doorgaans op een diepte van meer dan een meter bevindt. Zeker in nattere gebieden betekent dit echter voorlopig dat er sprake is van drassigere grondomstandigheden dan normaal. Ook betekent deze grondwatersituatie dat het watersysteem betrekkelijk 'vol' zit en dat er sneller dan normaal in de zomer wéér hoogwater kan optreden. Daar is de hoge grondwaterstand overigens niet alleen debet aan. Ook de onverzadigde zone daarboven is zeer nat, waardoor de grondwaterstand heel snel kan stijgen en er waarschijnlijk ook bijvoorbeeld 'schijngrondwaterspiegels' kunnen ontstaan boven de grondwaterstand, waardoor relatief snelle afvoerstromen naar de beken kunnen ontstaan.

3. Wat hebben we gedaan?

In algemene zin heeft Waterschap Peel en Maasvallei alles op alles gezet om de gevolgen van de extreme regenval zoveel mogelijk te beperken en daarmee te voldoen aan haar zorgplicht.

3.1 Welk soort maatregelen is er genomen ?

Tijdens de wateroverlastperiode is een reeks maatregelen in het veld genomen om wateroverlast te voorkómen en daar waar nodig op te lossen:

- **Terugbrengen hoeveelheid wateraanvoer**
Toen wateroverlast begon te dreigen hebben wij de wateraanvoer vanuit de kanalen, die in juni maximaal open staat, terug gebracht tot de minimale hoeveelheid. Op 1 juni om 23:00u is gestart met het gefaseerd terugbrengen van de wateraanvoer van 1.600 naar het minimum van 600 l/s op 3 juni. Dit moet gefaseerd plaatsvinden om ongewenste of zelfs schadelijke effecten, zoals het inzakken van taluds e.d., te voorkómen.
- **Extra maaiwerk**
Ofschoon het maaionderhoud conform onderhoudsplan in orde is bij het begin van de hoogwaterperiode, is er extra gemaaid door eigen personeel en door aannemers. Dat gebeurde veelal op verzoek van ingelanden, of door de gebiedsbeheerders. Tijdens de eerste hoogwaterweek is naar schatting ongeveer 120 kilometer watergang extra gemaaid. Extra maaien lijkt eenvoudig, maar dient met beleid aangepakt te worden. Bovenstrooms maaien van een beektraject leidt tot extra toevoer in het benedenstroomse traject. Als in zo'n geval benedenstrooms niet ook gemaaid is, leidt dat veelal tot verplaatsing en zelfs vergroting van het probleem (afwenteling). Dat is de belangrijkste reden waarom niet aan ieder verzoek tot extra maaien is voldaan. Daarnaast is het fysiek vaak niet mogelijk om tijdens hoogwater te maaien. Na de tweede afvoerpiek is besloten om zo snel mogelijk het gehele hoofdwatersysteem rigoureuus te maaien, om ervoor te zorgen dat een mogelijk 3de afvoerpiek met minder problemen afgevoerd kan worden. Deze operatie is nog in volle gang.
- **Plaatsen van pompen**
Bij knelpuntlocaties zijn tijdens de eerste hoogwaterperiode negentien pompen met een totale capaciteit van 15.000 m³/uur ingezet. Daarbij gaat het om pompen uit de hoogwaterloods. Voor de pomplocatie bij de Uffelsebeek zijn acht pompen van Waterschap Roer en Overmaas geleend. In de meeste gevallen is het pompwater lokaal geloosd. Alleen bij de locaties langs het kanaal Wesseem-Nederweert (Uffelsebeek, Tungelroysebeek) is water rechtstreeks in het kanaal gepompt. Daarnaast zijn er vijftien pompen uitgeleend aan vooral agrariërs om hun landerijen droog te pompen.

Tijdens de tweede afvoergolf zijn ongeveer in dezelfde mate pompen ingezet als tijdens de eerste golf.

- Verlagen van de stuwpeilen
Veel stuwen staan bij aanvang van de hoogwaterperiode in de hoge zomerstand (fase 3/4, zie bijlage 4). De overige stuwen staan in een lagere stand 0/2. Tijdens de hoogwaterperiode is de instructie uitgegaan om alle stuwen stapsgewijs te verlagen om zodoende de overlast te verminderen en buffercapaciteit op te bouwen om eventueel water in de haarvaten vast te houden als dat op enig moment nodig zou zijn.
Volgens de registraties zijn tijdens de eerste afvoergolf ca. 150 van de ruim 800 beweegbare stuwen in peil verlaagd (zie bijlage 4). De gebiedsbeheerder in het veld maakt zelf de afweging of het verantwoord is om een stuw in peil te verlagen. Zo zijn stuwen t.b.v. de wateraanvoer in eerste instantie niet verlaagd omdat het peil daarvan al was verlaagd door het stoppen van de aanvoer. Ook zijn bepaalde stuwen niet verlaagd omdat de gebiedsbeheerders problemen benedenstrooms, of problemen met taluds verwachtten. Stuwen die al in een lage stand stonden, zijn ook niet verder verlaagd net zo min als stuwen in gebieden waar nauwelijks overlast was. Dit verklaart waarom tijdens de eerste hoogwaterperiode slechts 150 stuwen daadwerkelijk in peil verlaagd zijn.
Net zoals dat bij het maaionderhoud geldt, moet het verlagen van stuwpeilen met beleid gebeuren. Het bovenstrooms verlagen van stuwen zorgt voor (tijdelijk) extra waterbezwaar benedenstrooms. Net als bij het maaionderhoud moet dan ook bij het verlagen van stuwen benedenstrooms gestart worden om de problemen niet af te wentelen en zelfs groter te maken benedenstrooms.
Na de tweede afvoergolf is om dezelfde reden als voor het rigoureuus maaien van alle hoofdwatgangen, besloten om alle 800 beweegbare stuwen in de winterstand te zetten. Ook deze operatie is momenteel in volle gang.
- Extra inspecties
De buitendienst heeft continu inspecties in het veld uitgevoerd en daarbij acute problemen opgelost zoals het reinigen van krooshekken en duikers.
- Verstrekken zandzakken
Bij een camping langs de Uffelsebeek zijn preventief 2.000 zandzakken verstrekt. In de kern van Swalmen heeft de gemeente Roermond zandzakken verstrekt na overleg met WPM.
- Te woord staan ingelanden
Met name de buitendienst, maar ook het actiecentrum heeft voortdurend ingelanden te woord gestaan en uitleg gegeven over de situatie, meegedacht over mogelijke oplossingen en perspectief geboden.
- Actief contact met gemeenten
Aan het begin van de wateroverlastperiode is nadrukkelijk hulp aan gemeenten aangeboden. Hierop hebben op de 1ste dag 50% van de gemeenten positief gereageerd

Naast deze maatregelen zijn veel ingrepen overwogen maar uiteindelijk niet uitgevoerd omdat het niet mogelijk is of niet nodig blijkt. Zo is verschillende keren onderzoek gedaan naar de inzet van retentiegebieden om bijvoorbeeld woonkernen te beschermen ten koste van landbouwgrond. Ook zijn er in overleg met de Belgische waterbeheerders diverse opties bekeken om de watertoevoer uit Vlaanderen te beperken. Uiteindelijk is op initiatief van de Vlaamse Milieumaatschappij na de eerste hoogwatergolf een overlaat gegraven tussen de Lossing (die direct uitkomt op de Uffelsebeek) en de Abeek, teneinde de Uffelsebeek te ontlasten. Tijdens de tweede hoogwatergolf was dit niet mogelijk omdat de Abeek toen een te hoog peil had.

3.2 Welk effect hebben de maatregelen gehad?

Het is moeilijk exact aan te geven welk effect de maatregelen gehad hebben; op de meeste plekken waar actie heeft plaatsgevonden staan immers geen meetstations. Vaak is door betrokkenen in het veld vastgesteld dat bijvoorbeeld na maaien het peil gezakt is. Ofschoon metingen of andere documentatie ontbreken, is de algemene indruk dat het extra maaien effectief geweest is. Datzelfde geldt voor het bijstellen van de stuwpeilen.

De inzet van pompen heeft wel het gewenste resultaat. Zo leidt de inzet van 4.000 m³/uur pompcapaciteit bij de kruising van de Uffelsebeek met het kanaal Wessem-Nederweert in combinatie met een peilverlaging van de Grathemermolen tot een daling van de waterstand met vijftien tot twintig centimeter bij de pomplocatie. Benedenstrooms werkt dit door in een daling van circa tien centimeter en bovenstrooms tot een afnemend waterpeil van vijf tot tien centimeter in de kern van Hunsel. Daarmee zijn de benedenstrooms gelegen fruittelers tegemoet gekomen, terwijl de kern Hunsel preventief is beschermd. Datzelfde effect is bereikt door de inzet van 2.500 m³/uur pompcapaciteit op locatie De Mildert in de Tungelroysebeek. Daar is overigens geen bebouwd gebied in het geding geweest en de eventuele landbouwschade minder evident.

Waterschap Peel en Maasvallei is zichtbaar en aanspreekbaar geweest in het gebied. De korte lijnen zijn erg positief gewaardeerd. In veel gevallen hebben medewerkers ter plekke tekst en uitleg gegeven en daadwerkelijk hulp geboden.

3.3 Hoe hebben we de wateroverlast gedocumenteerd ?

In deze hoogwaterperiode is nadrukkelijk gestuurd op het vastleggen en documenteren van situaties. Zo zijn er tijdens en na de eerste hoogwaterperiode drie helikoptervluchten uitgevoerd waarmee hoogwaterlocaties op circa 500 foto's zijn vastgelegd. Ook is medewerkers gevraagd om zelf foto's te maken, te documenteren en beschikbaar te stellen. De precieze oogst van deze actie is op dit moment nog niet bekend.

Voor en na de tweede hoogwaterperiode zijn ook 3 helikoptervluchten uitgevoerd waar bij ruim 2.000 foto's zijn gemaakt en 2 films. De vlucht vóór de tweede hoogwatergolf was bedoeld om vast te leggen welke gebieden na het zakken van de beekpeilen nog onder water stonden en dus zeker geen relatie hebben met het beekpeil.

Verder zijn alle meldingen vastgelegd in het Maximo-systeem (ca. 900) en later nog geclassificeerd (zie o.m. bijlage 5).

Er is veelvuldig gebruik gemaakt van SitRaps (Situatie Rapportages) om de actuele situatie op gezette tijden vast te leggen. Hiermee is het verloop van de wateroverlastperiode nauwgezet vastgelegd in feitelijke rapportages. Er zijn in totaal 80 SitRaps opgesteld voor het Actiecentrum, Operationeel Team en het Beleidsteam.

3.4 Welke feitelijke inzet is er gepleegd?

De bestrijding van het hoogwater noodzaakt een brede inzet van de organisatie. Zoals uitvoerders die extra maaiwerkzaamheden verrichten, gebiedsbeheerders die voortdurend contact onderhouden met het Actiecentrum en de ingelanden, bewakers van pompen, leden van het Actiecentrum en Operationeel Centrum, facilitair ondersteuners en telefonisten.

Het totaal aantal uren dat medewerkers van het waterschap ingezet zijn, bedroeg tijdens de eerste hoogwatergolf 3.000 à 4.000. Externen zijn toen ongeveer 400 uur in de weer geweest.

In de periode tussen de twee hoogwatergolven en daarna bij de afwikkeling van de tweede golf zijn waarschijnlijk een vergelijkbaar aantal uren ingezet. Het precieze aantal wordt momenteel geïnterpreteerd.

In totaal hebben ongeveer 115 medewerkers van Peel en Maasvallei een rol vervuld bij de hoogwaterbestrijding.

4. Hoe hebben we geacteerd in relatie tot onze omgeving ?

4.1 Media

Waterschap Peel en Maasvallei heeft tijdens de hoogwaterperiode nadrukkelijk een proactieve houding geëtaleerd richting de media. Kranten, radio, tv en nieuwssites zijn actief benaderd en er is snel en effectief gereageerd op persverzoeken voor nadere informatie en interviews.

Mede daardoor is het hoogwater uitgegroeid tot een belangrijk, dagelijks nieuwssitem. Zo zijn er tijdens de eerste hoogwatergolf in totaal negen interviews met bestuurders en medewerkers uitgezonden op TV en radio. Daarnaast zijn er in de vorm van nieuwsverhalen, reportages en berichten nog eens 27 items verschenen in kranten, radio, TV en internet. Via de sociale media is het waterschap zelf veelvuldig actief via Twitter en Facebook. Tijdens de tweede hoogwatergolf heeft zich dit verder doorgezet.

Waterschap Peel en Maasvallei heeft een actief communicatiebeleid gevoerd hetgeen belangrijk is voor een goede, betrokken transparante en mensgerichte waterbeheerder.

4.2 Meldingen via telefooncentrale

Via het meldingenloket van de waterwacht en het Centraal Meldpunt Water komen de meeste klachten en vragen bij het waterschap binnen. Het loket fungeert als *frontoffice* van het waterschap naast de medewerkers en bestuurders die in het veld aanwezig zijn.

Er is een analyse gemaakt van de 420 meldingen die van 30 mei - 9 juni binnengekomen zijn en de 240 meldingen die van 24-30 juni zijn verwerkt. In totaal zijn er ruim 900 meldingen binnengekomen tussen 30 mei en 30 juni. In figuur 5 is het aantal meldingen per dag weergegeven. Veruit de meeste meldingen zijn op dit moment afgehandeld. De belangrijkste reden waarom een melding nog in uitvoering is, betreft de schadeclaims. De melding wordt pas afgeboekt als de claims zijn afgehandeld met de verzekeraar. Een enkele keer is iets nog in uitvoering als niet gehandeld kan worden tijdens de hoogwaterperiode (herstel talud).

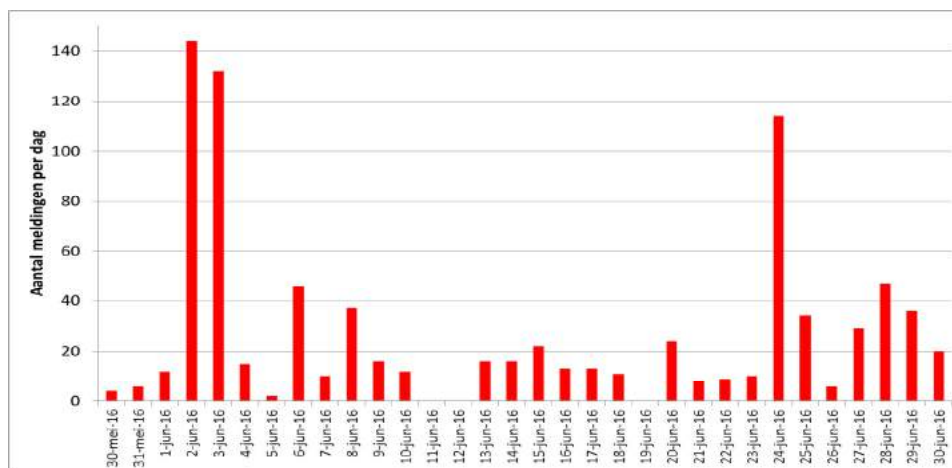

Fig. 5a Aantal meldingen binnengekomen bij het waterschap in de periode 30 mei – 30 juni

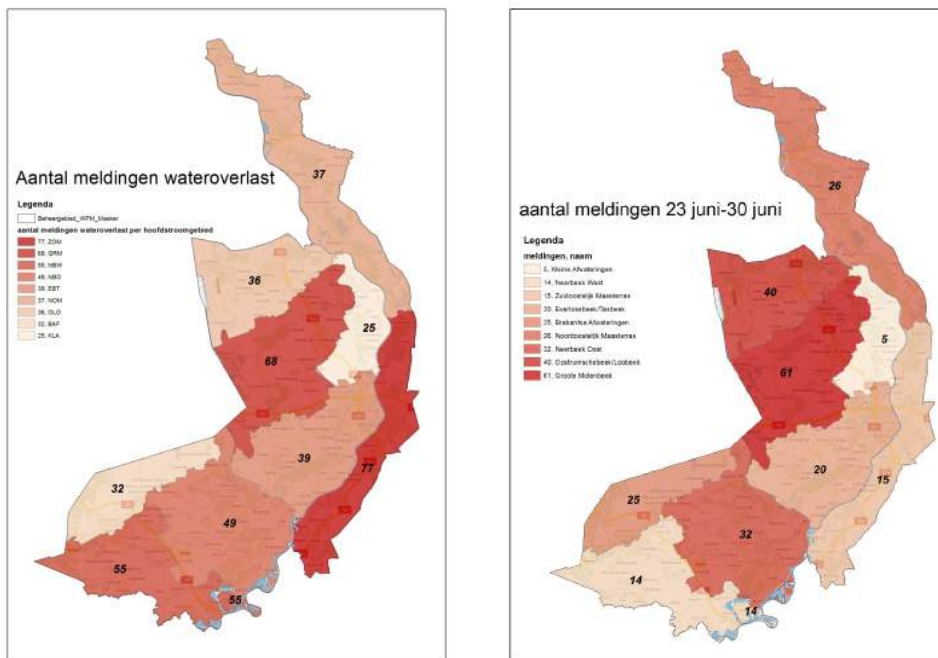

Fig. 5b: aantal meldingen per stroomgebied in de periode 30 mei – 9 juni (links) en in de periode 23 juni – 30 juni (rechts)

Duidelijk is te zien dat direct na de hevige en langdurige neerslag in de nacht van 1 op 2 juni en in de nacht van 23 en 24 juni het aantal meldingen een piek vertoont. Ook na de stortbuien in de avond van 6 juni zijn er veel meldingen. Opvallend is het geringe aantal meldingen na de zware neerslag op 30 mei. Dit komt waarschijnlijk doordat de meeste overlast in deze periode door overlopende riolen is veroorzaakt. Meldingen daarover zijn in de regel door de gemeenten afgehandeld.

Het grootste aantal meldingen tijdens de eerste hoogwatergolf komt uit het gebied Zuidoostelijk Maasterras. Daar is toen ook de meeste regen gevallen. Het relatief groot aantal meldingen uit het gebied van de Grote Molenbeek is mogelijk te verklaren uit het feit dat hier relatief veel kapitaalintensieve landbouw aanwezig is. Ook het relatief klein aantal meldingen uit het gebied Brabantse Afwateringen is opvallend, omdat zich in dit gebied toch ook grote problemen hebben voorgedaan. Die cijfers zijn wellicht toe te schrijven aan de kleine omvang van dit gebied. Tijdens en na de tweede hoogwaterperiode lag het zwaartepunt van de meldingen in het gebied van De Oostrumscheek/Looboek en de Grote Molenbeek, waar de meeste neerslag was gevallen en ook de grootste problemen optraden. In het Zuidelijke deel waren de meldingen toen duidelijk minder. In bijlage 5 worden de overige uitkomsten uit de analyse van de meldingen grafisch weergegeven voor beide hoogwaterperiodes.

Overigens zijn er gedurende een halve dag problemen geweest met de bereikbaarheid van het meldpunt waarbij slechts één lijn beschikbaar was. De oorzaak is nog niet duidelijk en wordt nader onderzocht.

4.3 Direct contact met ingelanden in het veld

Het directe contact in het veld is een belangrijke manier om met de ingelanden in contact te treden. Het gaat om direct belanghebbenden die klachten aandragen, om oplossingen vragen en vaak geholpen zijn met een goede uitleg van de situatie. Door de inzet van een groot aantal buitenmedewerkers, heeft het waterschap haar boodschap op persoonlijke en uitgebreide wijze kunnen verkondigen. Nadere analyses zijn nodig om vast te stellen

hoe de ingelanden die aanpak hebben beleefd. De conclusie van medewerkers is, dat die contacten goed zijn verlopen.

4.4 Relatie met collega-overheden/waterschappen

In het netwerkoverzicht zijn de partijen weergegeven waarmee het waterschap contact heeft gehad tijdens deze periode van grootschalige wateroverlast. Vaak betreft het ad hoc contact over te nemen maatregelen (Belgische waterbeheerders, Brabantse waterschappen, politie, brandweer, Staatsbosbeheer). Maar ook zijn er lijnen uitgezet om informatie in te winnen (KNMI, WBL, gemeenten) of juist om informatie te geven (Landelijke Commissie Overstromingen, gemeenten, Veiligheidsregio, LLTB). Het meeste contact is gelegd met getroffen agrariërs en burgers.

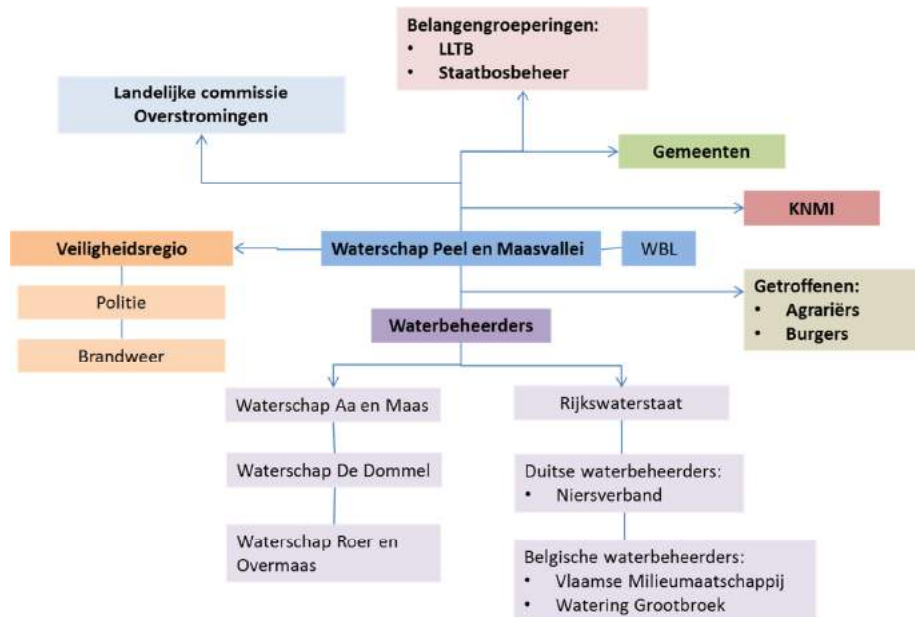

Fig. 5 Netwerkoverzicht

5. Hebben we aan onze zorgplicht voldaan ?

5.1 Wat is onze zorgplicht?

Een belangrijke vraag in verband met het beoordelen van het optreden van het waterschap maar ook met het oog op schadeclaims, is of Waterschap Peel en Maasvallei heeft voldaan aan haar zorgplicht. Na de wateroverlast van 2014 is er een evaluatie uitgevoerd door het bureau HKV. Daarin wordt de zorgplicht min of meer gedefinieerd als *hebben we vooraf gedaan wat van ons verwacht mag worden en hebben we toen het mis ging alles gedaan wat we konden om erger te voorkomen?*

5.2 Hebben we vooraf gedaan wat we moesten doen?

Het watersysteem moet zodanig ingericht zijn dat het onder 'normale' omstandigheden goed functioneert. Hoe ver dit strekt, is vastgelegd in de WB21-normering. Hierin wordt per gebied op aanwijzing van de provincie een minimumbeschermingsniveau gehanteerd. Voor grasland betekent dit grofweg dat het eens in de 10 jaar kan inunderen, voor bouwland eens in de 25 jaar en voor stedelijk gebied eens in de 100 jaar. Voor beekdalen langs natuurbeken is met de provincie afgesproken om geen norm vast te leggen.

Het systeem wordt zodanig ingericht en beheerd dat aan deze normen voldaan wordt. Dit betekent bijvoorbeeld dat de stuwen in juni relatief hoog staan omdat met de dan te verwachten afvoeren geen problemen verwacht worden. Datzelfde geldt voor het maairegime.

Hoewel nog geen integraal zicht bestaat over het registreren van de stuwstanden staan vrijwel alle stuwen in de hoogste stand bij de aanvang van de hoogwaterperiode. Dat is conform het beleid voor juni.

Voor de maaiwerkzaamheden wordt een maaikalender gehanteerd die is afgeleid van de strategische onderhoudsvisie. Volgens opgave van de planners en gebiedsbeheerders lagen de maaiwerkzaamheden vóór 30 mei op schema. Dat wil zeggen dat de watergangen waarvoor een strak maaischema wordt gehanteerd (categorie 1 en 2) op tijd gemaaid zijn. De watergangen waarvoor niet direct een strak tijdstip nodig is, bieden een wisselend beeld, maar zijn voldoende onderhouden om een normale situatie aan te kunnen.

Of de watergangen conform de legger de vereiste afmetingen hebben kan in deze fase niet met zekerheid gezegd worden, omdat de benodigde toetsingen nog niet zijn uitgevoerd. Wel is duidelijk dat op een aantal plaatsen door de gevolgen van de recente wateroverlast groot onderhoud moet plaatsvinden om de watergangen weer op profiel te krijgen.

In de nieuwste WB21-toets die onlangs aan het bestuur is aangeboden, worden 68 probleemlocaties onderscheiden die de komende jaren worden aangepakt om het systeem van Waterschap Peel en Maasvallei WB21-proof te krijgen. 42 Van deze locaties zijn aanvullend aan de knelpunten die vijf jaar geleden zijn vastgesteld. Van de overige 26 locaties wordt gecheckt of deze inmiddels opgelost zijn, of dat hier nog aanvullende maatregelen nodig zijn op basis van de nieuwe toetsing. Hoewel de toetsing afwijkt van de landelijk afgesproken methodiek, is voor 50% van de knelpunten de gebruikte, goedkopere, methodiek vergeleken met een landelijk afgesproken methodiek. Beide methodes leverden een vergelijkbaar overstromingsbeeld op.

Bij die 68 nieuwe knelpunten gaat het om 9 riooloverlaten en 59 beektrajecten, waarvan 33 alleen in de zomerperiode niet aan de gestelde norm voldoen. Bij ruim de helft van alle knelpunten is er sprake geweest van overstromingen. Verwonderlijk is dat overigens niet. Er is sprake geweest van een extreme situatie met waterafvoeren, waarbij zelfs de strengste norm van een kans op een overstroming van één keer in de honderd jaar werd bereikt.

De knelpunten waarbij geen inundatie heeft plaatsgevonden, vragen om een nadere analyse. Evenals de gebieden waar inundatie heeft plaatsgehad en waar geen knelpunt is berekend.

Deze goed gedocumenteerde hoogwaterperiode biedt het beste model om de werkelijke knelpunten vast te stellen aan de hand van de locatie van schademeldingen en luchtfoto's.

Die analyse moet ook antwoord geven op de vraag of het watersysteem van Waterschap Peel en Maasvallei alleen op knelpunten aanpassing behoeft, of dat er structurele wijzigingen nodig zijn. Daarbij gaat het om het volledige beekstelsel, de retentie, het onderhoud en beheer.

In bijlage 6 zijn de voorlopig geanalyseerde knelpunten opgesomd.

5.3 Hebben we gedaan wat we konden ?

Eerste zet bij de dreiging van een extreme situatie is het inschakelen van het calamiteitenbestrijdingsplan. De belangrijkste onderdelen van het calamiteitenbestrijdingsplan *Regionale wateroverlast* zijn de fasering (geeft mate van overlast aan), de beschrijving van het proces tot opschalen en de acties die uitgevoerd moeten worden per fase.

In de aanlooperperiode (30/31 mei) is er niet geheel volgens de letter van het bestrijdingsplan gewerkt. Het proces van opschaling en de uit te voeren acties zijn niet allemaal gevolgd. Wel zijn op 1 juni preventieve acties uitgevoerd die passen bij een dreiging van extreme neerslag (fase 1). Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het schoonhouden van krooshekken en duikers en stuwverlaging waar nodig. Dus is er wel in de geest van het bestrijdingsplan gehandeld. Na de opschaling naar fase 4 zijn de meeste acties conform bestrijdingsplan uitgevoerd.

Op 9 juni is de organisatie weer afgeschaald. De nazorg kwam op dat moment te liggen bij de reguliere organisatie ic. het proces Watersysteembeheer. Deze nazorg is actief opgepakt. Op 23 juni wezen de weersvoorzichten op de komst van een actief regengebied. Hierop is een actiecentrum ingericht en is preventief opgeschaald. Op 24 juni bleek de neerslag meer en gebiedsdekkender te zijn geweest dan op grond van de weersverwachtingen verwacht mocht worden. Daarop is 's ochtends vroeg naar de hoogste fase opgeschaald. Op 1 juli is de organisatie vervolgens weer afgeschaald.

Het bestrijdingsplan schrijft voor dat het onderdeel van de zorgplicht is, om alles te doen wat redelijkerwijs van het waterschap verwacht mag worden om overlast te voorkomen. Met de inzet van een groot aantal medewerkers en al het mogelijke materieel is, ondanks de extreme weersomstandigheden, alles in het werk gesteld om de wateroverlast te beperken. Op basis van de huidige inzichten is de conclusie dan ook gerechtvaardigd dat Waterschap Peel en Maasvallei alles, wat redelijkerwijs verwacht mag worden bij wateroverlast, daadwerkelijk gedaan heeft.

5.4 Hebben we aan de zorgplicht voldaan?

Waterschap Peel en Maasvallei heeft, in de lijn van het vorenstaande, aan haar zorgplicht voldaan. Er is op tijd gemaaid en de stuwen hebben voor de tijd van het jaar in de normale stand gestaan. Ook wordt er volop uitvoering gegeven aan de WB21-toets. De crisisorganisatie heeft het grootste deel van de tijd conform afspraken gefunctioneerd en er is massaal menskracht en materieel ingezet om ergere gevolgen van de wateroverlast te voorkomen.

6. Wat hebben we geleerd en wat kunnen we verbeteren ?

Regionale wateroverlast van deze omvang is ongekend, of komt hoogst zelden voor. Veel facetten van de hoogwaterbestrijding zijn goed en effectief uitgevoerd. Toch zijn er ook de nodige aandachtspunten. Met name terug te voeren op de omvang van de wateroverlast. Daardoor is er op veel momenten sprake geweest van 'gecoördineerd improviseren', met ad hoc scenario's en maatregelen. Een grote mate van besluitvaardigheid en snel handelen heeft er toe geleid dat we de situatie, binnen de gegeven omstandigheden, onder controle hebben gekregen. Agrariërs en burgers zijn in vele gevallen geholpen

6.1 Wat ging goed?

- Vanaf het begin was de boodschap aan de crisisteams: als mensen hulp vragen en wij kunnen hulp bieden, dan meteen in gang zetten. Ook bij twijfel aan nut over de inzet, toch hulp bieden. Dit maakt het waterschap heel actiegericht, ofschoon de afstemming in de communicatie hierover beter had gekund.
- Het uitvoeren van acties is goed en snel verlopen. Uitvoeren van extra maaiwerk, zandzakken uitrijden en ondersteuning door pompen in te zetten, is doeltreffend geregeld. Het actieteam heeft ook met regelmaat proactief allerlei maatregelen uitgevoerd.
- Het waterschap is heel zichtbaar in het gebied geweest. Niet alleen door de uitvoering van alle maatregelen, maar ook door de aanwezigheid van de buitendienst, bestuurders en andere waterschapcollega's en alle communicatie via de sociale media, lokale en regionale pers, TV en radio.
- De inzet van het personeel is een belangrijke succesfactor. De mensen binnen de crisisorganisatie is geen actie teveel geweest. In korte tijd zijn bergen werk verzet. Iedereen heeft de urgentie van de situatie in het gebied beseft en zich verantwoordelijk gevoeld om de overlast

waar mogelijk zo snel mogelijk te bestrijden. Ook buiten de crisisorganisatie hebben collega's werk overgenomen of collega's ondersteund die actief zijn geweest in de crisisorganisatie.

6.2 Aandachtspunten

- Het waterschap kan zich inhoudelijk nog beter voorbereiden op deze mate van regionale wateroverlast. Zo kunnen uitgewerkte scenario's over de in te zetten maatregelen en de effecten van deze maatregelen vooraf worden opgesteld. Bij kritieke beslissingen moet er vooraf een onderbouwing liggen om weloverwogen een beslissing te nemen.
- Informatiemanagement is een lastige materie. Het kost moeite om informatie beschikbaar te krijgen en vervolgens te verwerken tot goed leesbare kaarten, grafieken of tabellen. Ook dient aandacht uit te gaan om ruis in de communicatielijnen tussen de crisisteams te voorkomen.
- Inzicht in het watersysteem en de communicatie met verantwoordelijke waterbeheerders in België (knooppunt Uffelsebeek) en Duitsland (Niers / Swalm) zijn voor verbetering vatbaar.
- De opschaling van de reguliere organisatie naar de crisisorganisatie is in stappen verlopen. In voorkomende gevallen dient extra aandacht uit te gaan om de waardering van feiten door de dienstdoende functionarissen gelijk te schakelen. Mede vanwege de onzekerheid over de mogelijk te verwachten situatie met name t.a.v. de weersontwikkeling.
- Betrek de Veiligheidsregio bij zo een grootschalige wateroverlast. De Veiligheidsregio is de uitgelezen instantie om de coördinatie in de regio op zich te nemen. De procedure voor inschakeling van de Veiligheidsregio vraagt om nadere helderheid.

6.3 Toepassing leermomenten uit de wateroverlastperiode 2014 (Taskforce wateroverlast)

De wateroverlast van 2014 is begin 2015 geëvalueerd door bureau HKV. Maatregelen daaruit zijn door de Taskforce Wateroverlast uitgevoerd. Daarbij gaat het om technische maatregelen, zoals monitoring en ontsluiting van gegevens. Ondersteunende maatregelen, zoals een betere registratie van het maaibeheer. Maar ook bewustwording (doen wat nodig is) en crisiscommunicatie met de focus op de omgeving.

De maatregelen die sinds 2014 zijn doorgevoerd, hebben zeker positief effect gehad op de uitvoering van de recente hoogwaterbestrijding. Elementen als het inwinnen van informatie(meetsystemen, lucht- en andere foto's, maaikaart), omgevingsgerichtheid, snelheid van acteren, zichtbaarheid van de organisatie naar buiten toe en crisiscommunicatie zijn aanzienlijk verbeterd.

6.4 Wat moet er gebeuren ?

- Het calamiteitenbestrijdingsplan Regionale wateroverlast moet aangevuld worden. Zo zijn er heldere scenario's nodig over crisissituaties die kunnen optreden en hoe daarmee om te gaan. Voorbeelden daarvan zijn het bepalen van kritische locaties en retentiemogelijkheden in kaart brengen. Maar ook de strategie van bebouwing versus landbouw, maaai- en stuwbeheer strategie, mogelijkheden om water naar kanalen te pompen en het leggen van buffers van kassen maken daar deel van uit. Inzet van materialen, zoals pompen en zandzakken moet nader geduid worden.
- Informatiemanagement is voor verbetering vatbaar. Gegevens moeten snel van buiten naar binnen kunnen worden gebracht via bijvoorbeeld apps. Die gegevens moeten ook zodanig beschikbaar komen dat er meteen informatie uit te halen is waarom gevraagd wordt. Daarbij gaat het om de afhandeling van meldingen, maaigegevens, genomen maatregelen en fotomateriaal.

- Invoeren net centrisch werken waardoor informatie bij de bron wordt ingevoerd en vervolgens direct voor alle teams beschikbaar is. Hierdoor ontstaat minder ruis en kan er sneller gehandeld worden (implementatie is voorzien per 1-1-2017).
- Er is nader onderzoek nodig of de nu ontstane knelpunten vaker voorkomen, bekend zijn en eventueel deel uitmaken van WB21. Als dit niet het geval is, moet onderzocht worden of het nodig is op deze locaties maatregelen te treffen. Ook is onderzoek nodig of in het maaiplan voldoende rekening is gehouden met de steeds vaker voorkomende piekbuien in zomerperioden.
- Ofschoon veruit de meeste meldingen correct en snel afgehandeld worden, ontbreekt veelal het overzicht welk soort meldingen er binnenkomen bij WPM, zeker in het begin. Hierdoor kan bijvoorbeeld minder snel in de communicatie ingespeeld worden op de meest voorkomende problemen en vragen.
- Er moet sneller en intensiever contact gelegd worden met de Belgische en Duitse waterbeheerders over verwachtingen van de situatie en de maatregelen die er genomen kunnen worden.

7. Wat gaan we nog doen?

7.1 Communicatie

Op korte termijn vindt er communicatie plaats met de omgeving. De organisatie van de regionale informatiebijeenkomsten, waaronder met de gemeenten en de landbouworganisaties, zijn in voorbereiding.

7.2 Schadeafhandeling

Snelle dienstverlening richting gedupeerden. Doelstelling is om schademeldingen, waarbij het waterschap aansprakelijk wordt gesteld, binnen een maand na binnenkomst te voorzien van een toelichting en bij de verzekeraar in te dienen. Overigens is het van belang om ook bij degenen die schade hebben ondervonden een realistisch beeld met betrekking tot de mogelijkheid tot schadeverhaal neer te zetten. Het waterschap is in principe slechts aansprakelijk als voldaan is aan de vereisten voor een onrechtmatige daad. WPM zal desgevraagd fotomateriaal, metingen ed. beschikbaar stellen. Waar mogelijk wordt dat zoveel mogelijk digitaal aangeboden.

7.3 Werkachterstand

De wateroverlast heeft veel impact gehad op de organisatie. Het reguliere werk is, naast het werk rondom de wateroverlast, doorgedaan. In de hele organisatie zijn er werkzaamheden uitgesteld.

7.4 Verdere nazorg

Evaluatie

Naast onderhavige evaluatie komt er nog een aanvullende evaluatie die tweeledig is: intern en extern gericht. De invulling daarvan zal worden opgepakt nadat we met stakeholders hebben gesproken.

Onderzoek

Uit de recente wateroverlast komen veel onderzoeksvragen. Zoals het ontwikkelen van concrete maatregeldraaiboeken, gebiedsdekkend onderzoek naar inzet retentiegebieden en het inrichten van pomplocaties op strategische punten. Ook de werking van het hydrologische systeem binnen het beheergebied in zijn algemeenheid heeft naar aanleiding van deze hoogwaterperiode nieuwe vragen opgeroepen.

Inventarisatie schade aan infrastructuur watersysteem

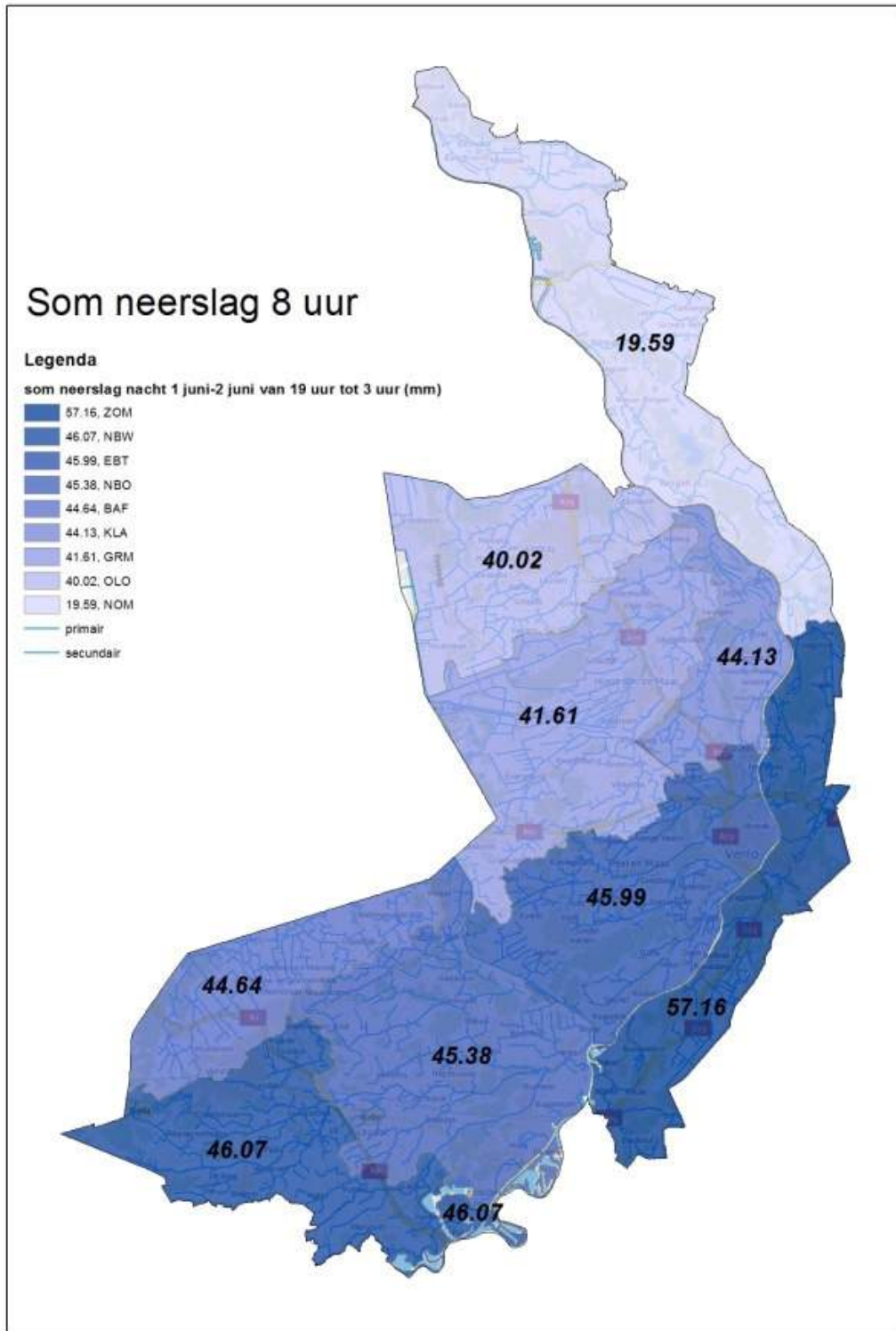
De schade aan de eigen infrastructuur vereist onderzoek en inventarisatie.

Materieel

Het materieel dat tijdens de wateroverlast is ingezet verdient extra aandacht en onderhoud.

Bijlage 1: Neerslag

Bijlage 1a: Neerslagverdeling over 8 uur, 24 uur, 4 dagen en 8 dagen in de periode 30 mei-2 juni 2016 geaggregeerd over 9 hoofdstroomgebieden

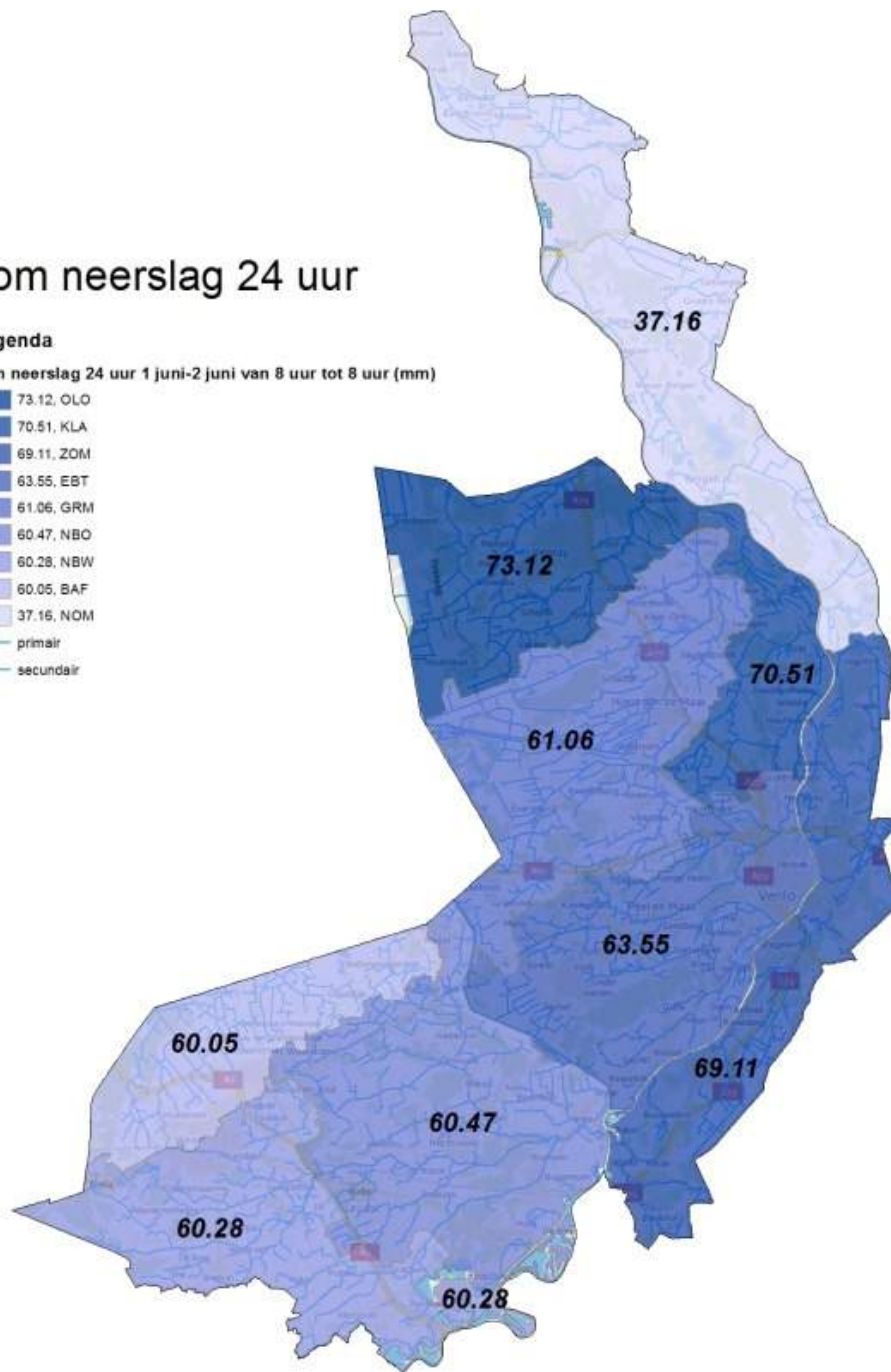

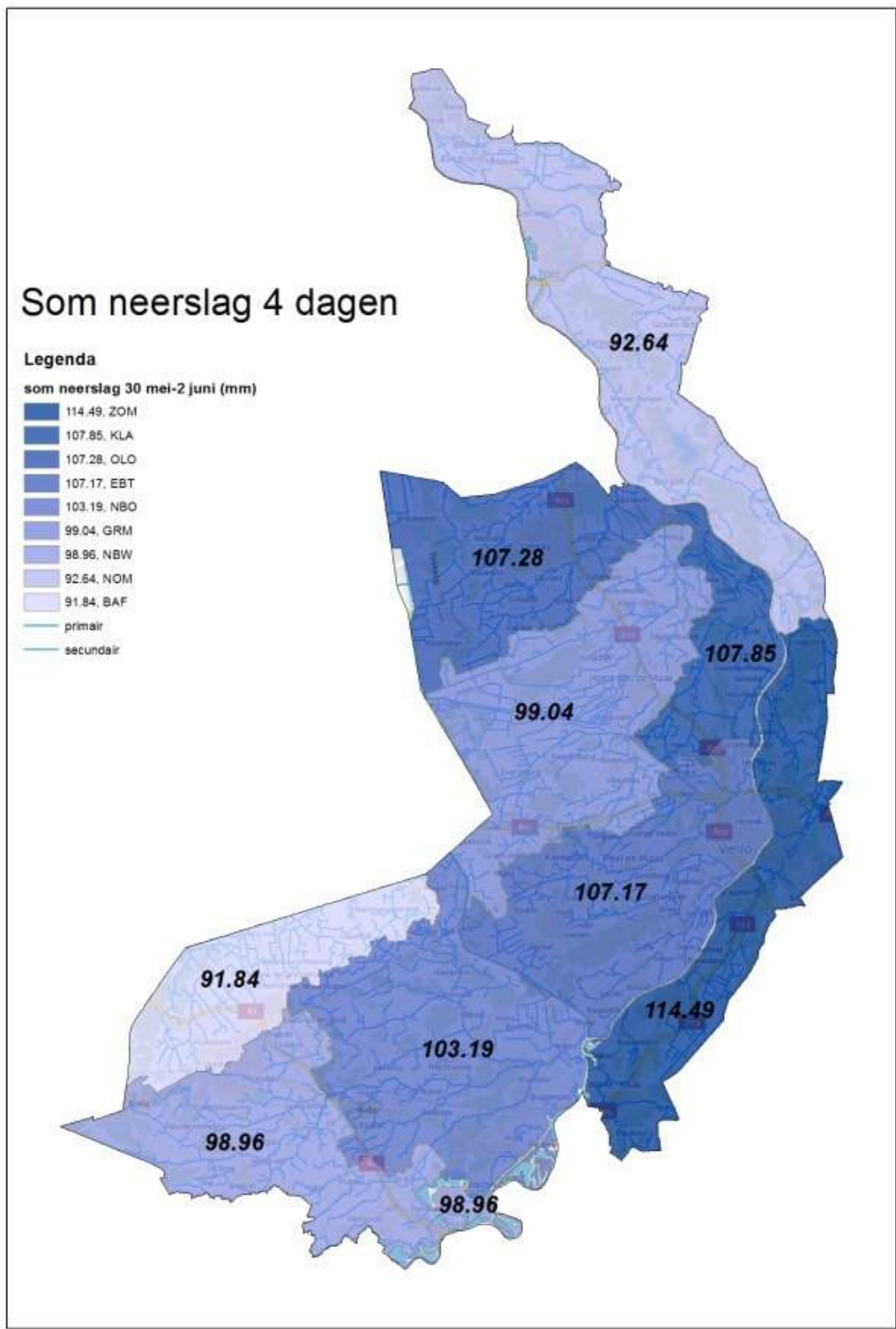
Som neerslag 24 uur

Legenda

som neerslag 24 uur 1 juni-2 juni van 8 uur tot 8 uur (mm)

- 73.12, OLO
- 70.51, KLA
- 69.11, ZOM
- 63.55, EBT
- 61.06, GRM
- 60.47, NBO
- 60.28, NBW
- 60.05, BAF
- 37.16, NOM
- primair
- secundair

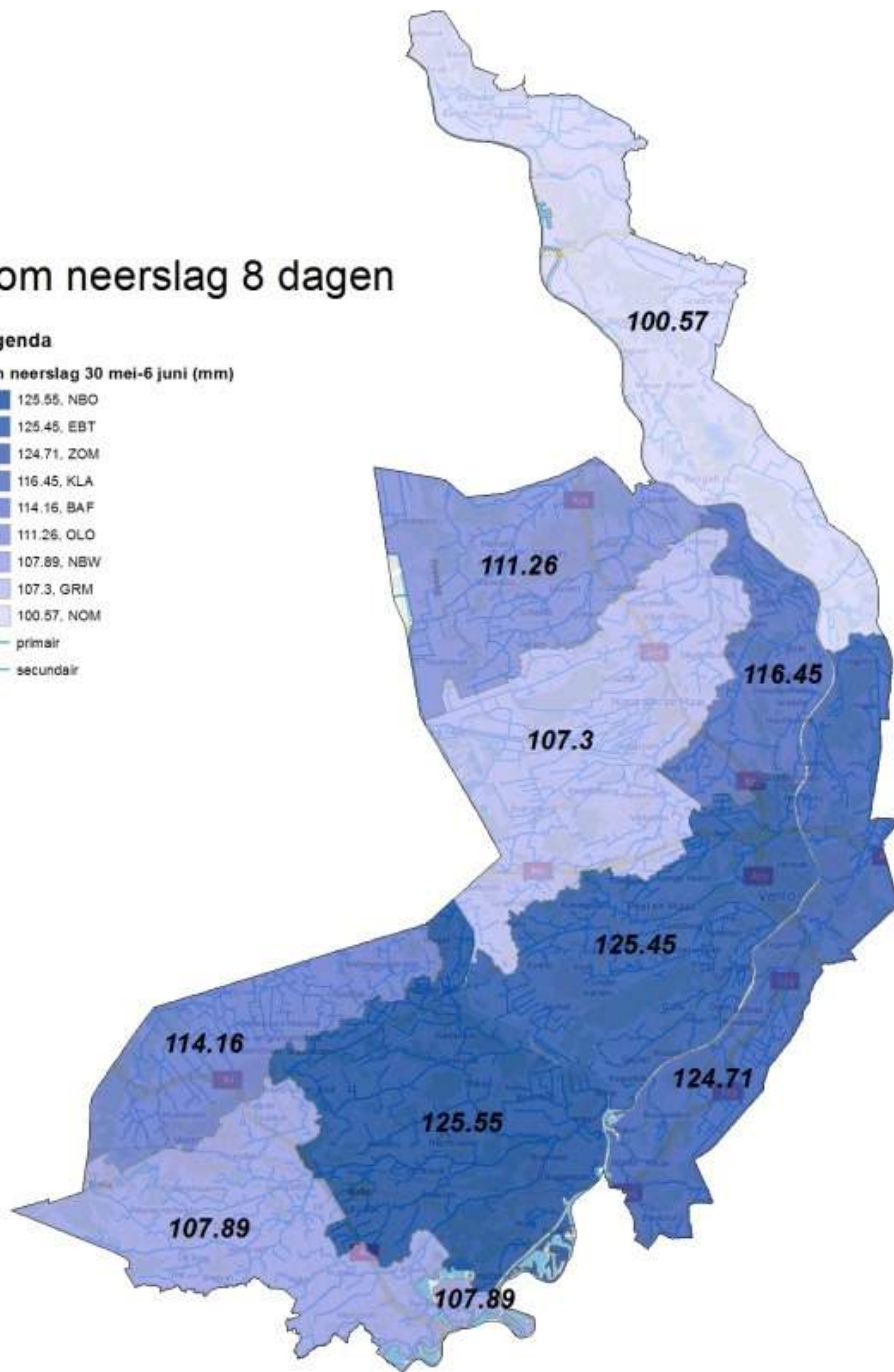
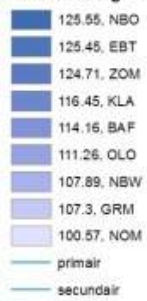

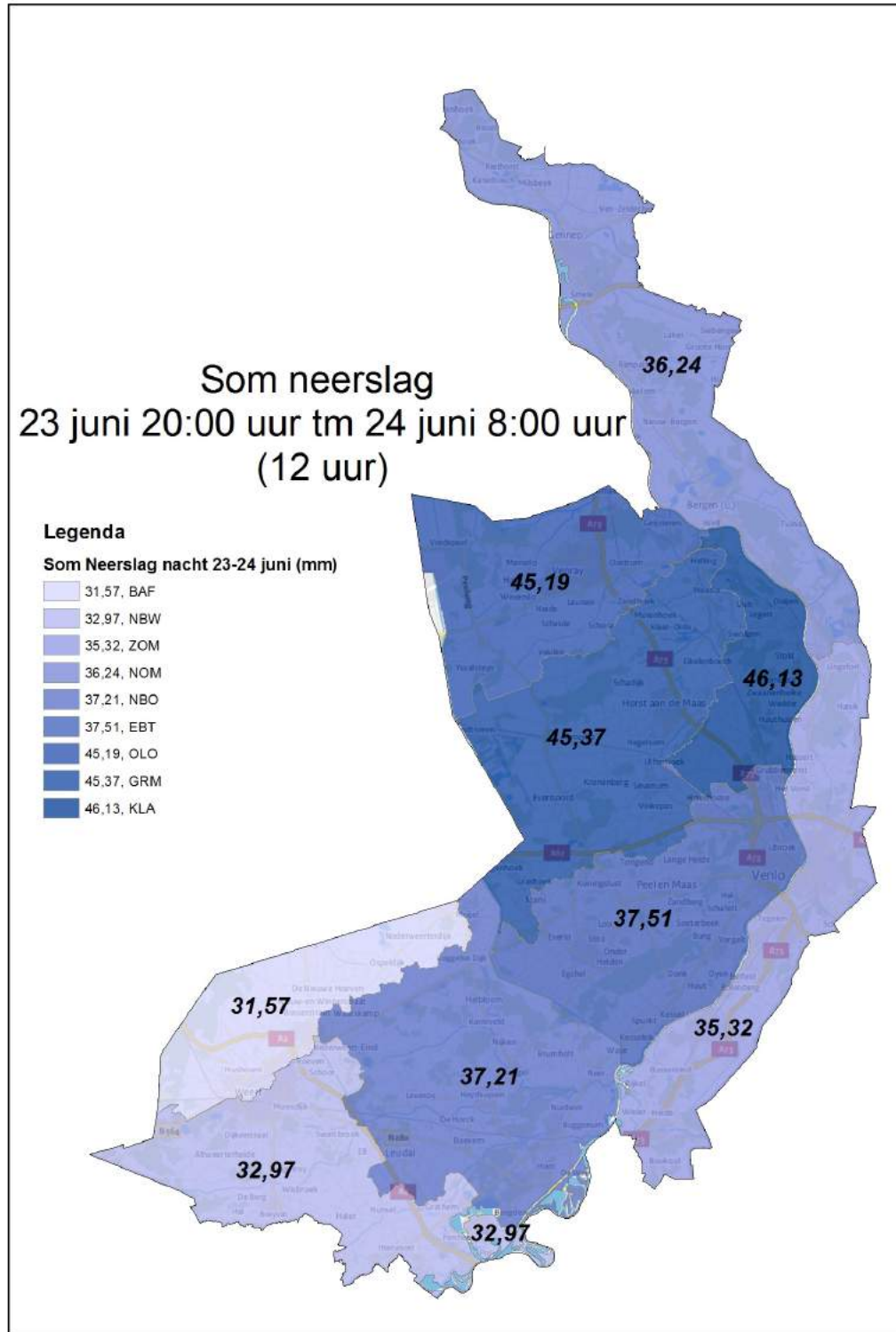
Som neerslag 8 dagen

Legenda

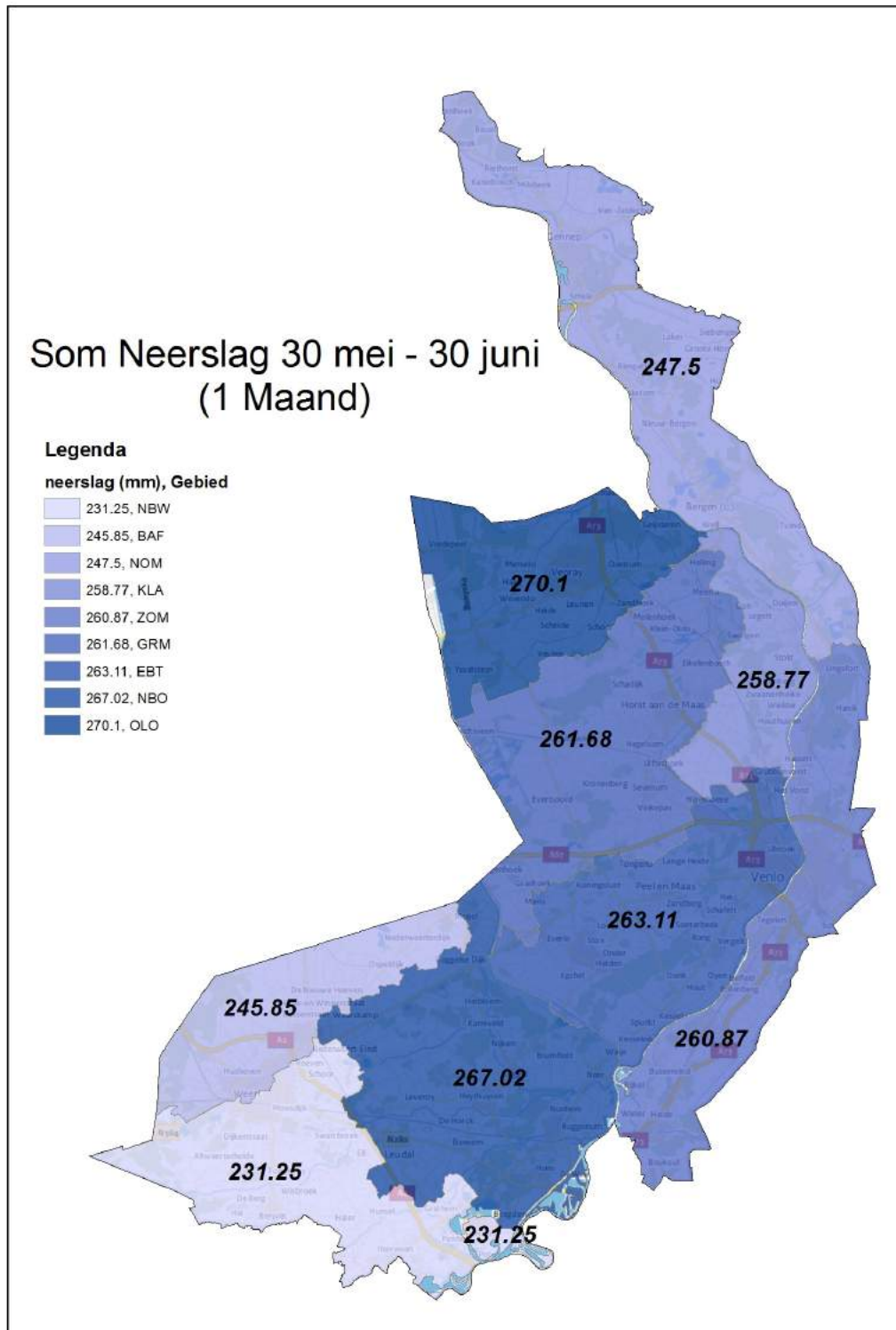
som neerslag 30 mei-6 juni (mm)

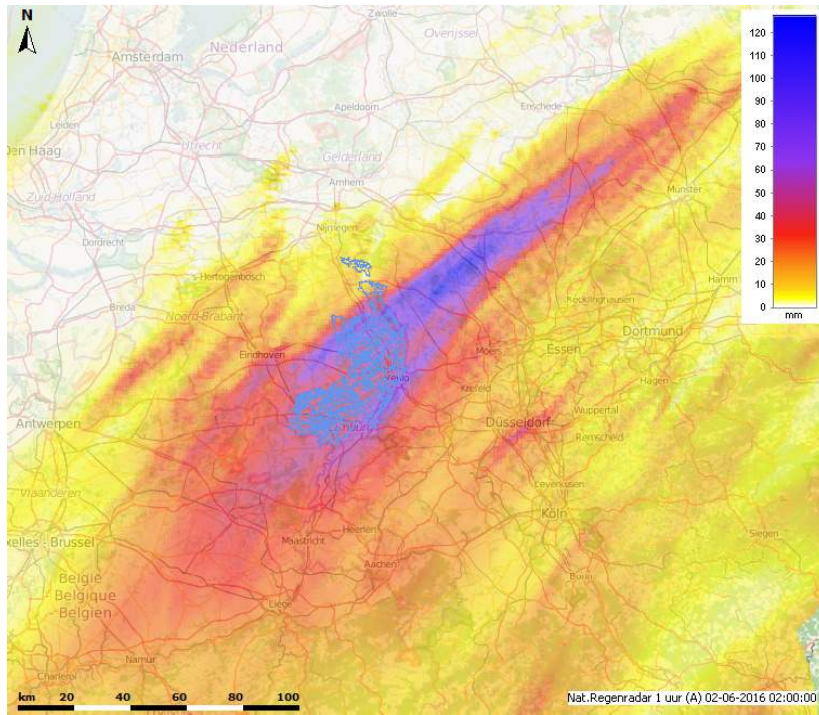
Bijlage 1b: Neerslagverdeling over 12 uur, in de periode 23/24 juni 2016 geaggregeerd over 9 hoofdstroomgebieden

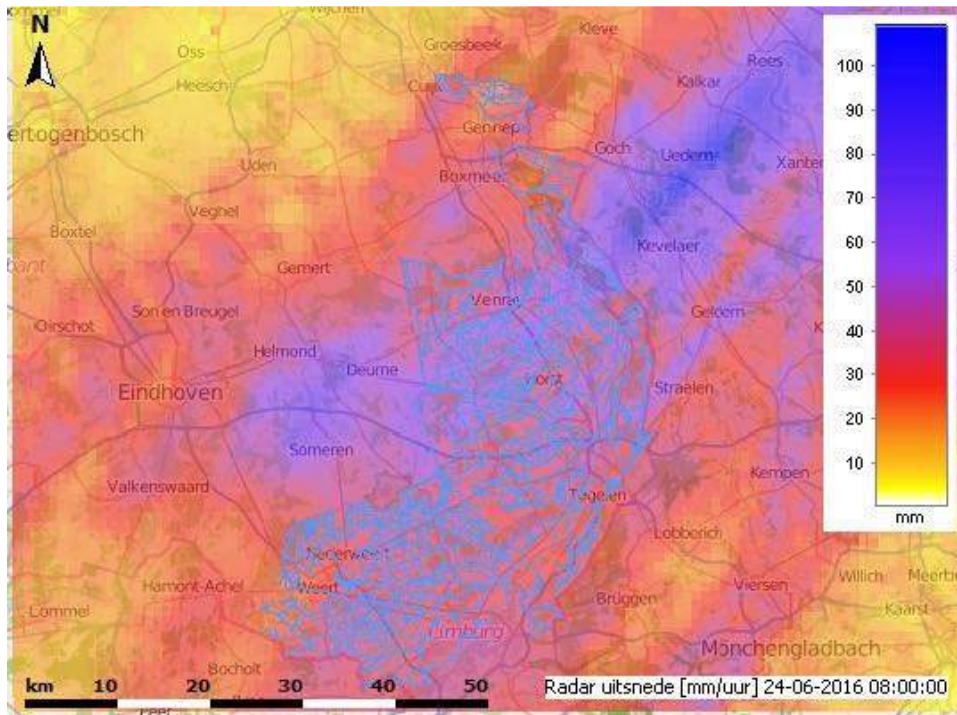
Bijlage 1c: Neerslagverdeling over de periode 30 mei - 30 juni 2016 geaggregeerd over 9 hoofdstroomgebieden

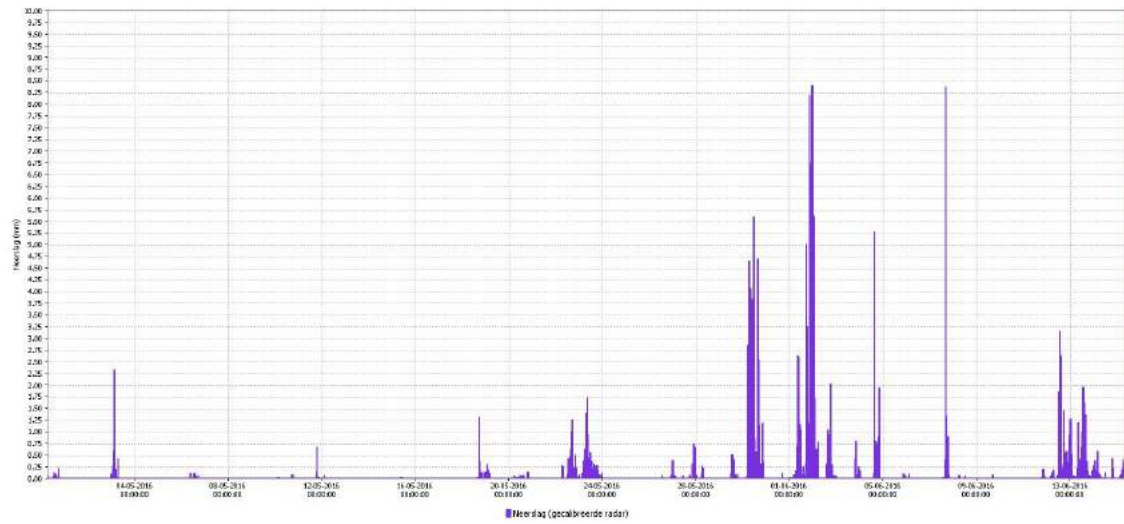
Radarbeeld van cumulatieve neerslag periode 1 juni 20:00 – 2 juni 08:00

Radarbeeld van cumulatieve neerslag periode 23 juni 20:00 – 24 juni 08:00

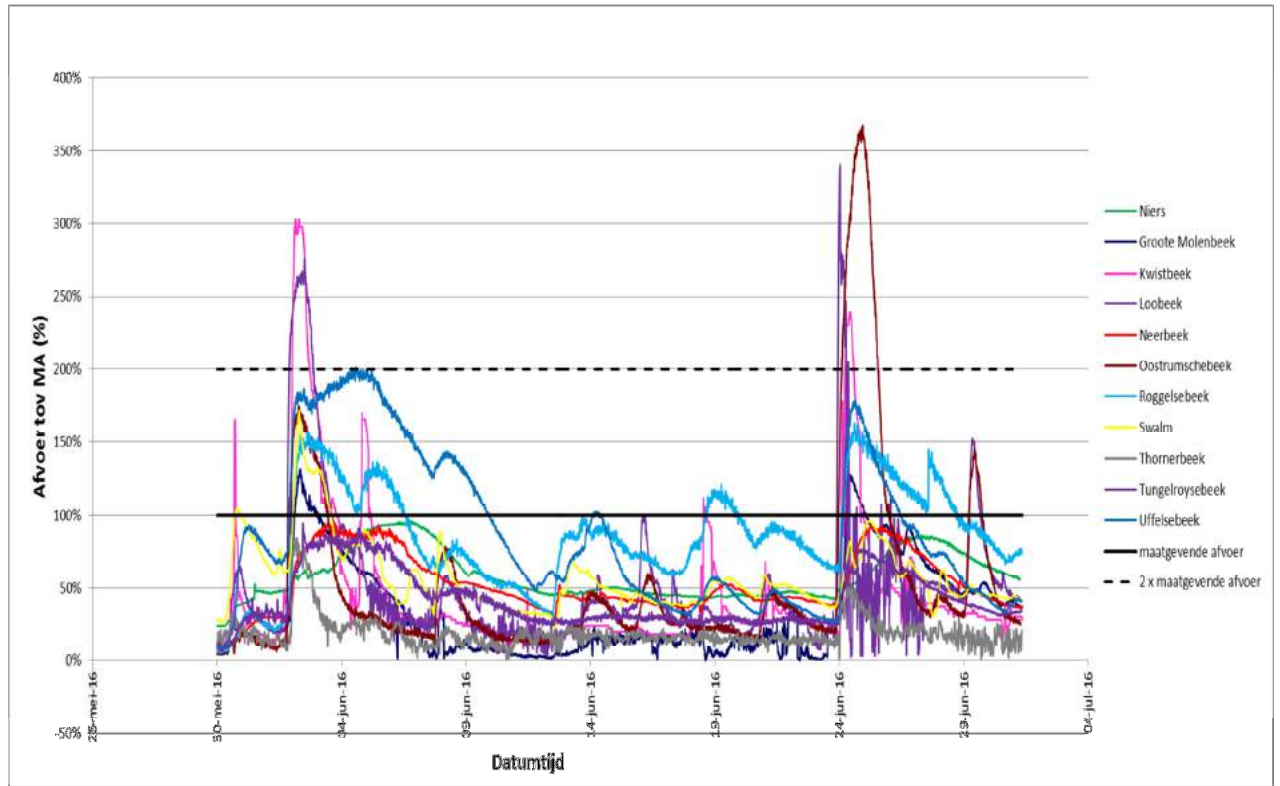

Gemiddelde neerslagverdeling voor het beheergebied van WPM gedurende periode 1 mei t/m 15 juni 2016

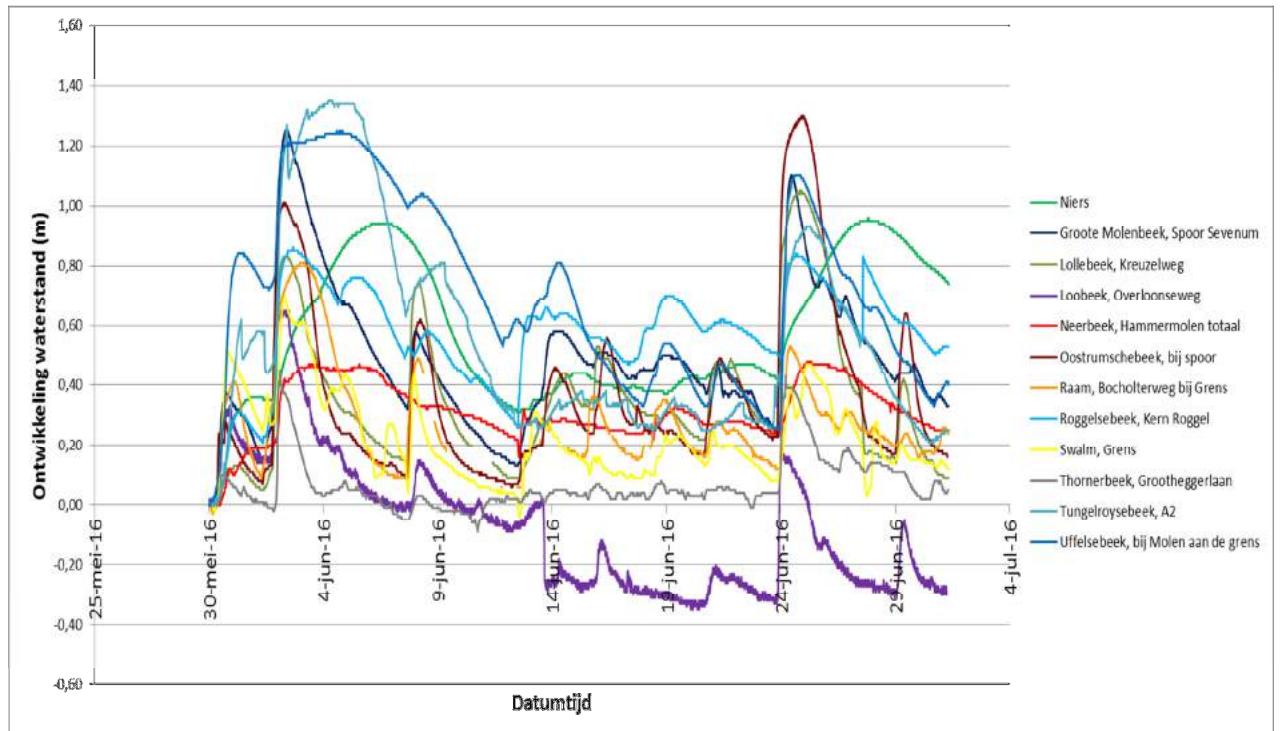

Bijlage 2: Afvoeren en peilen

Bijlage 2.1 afvoeren van een aantal hoofdbeken t.o.v. MA

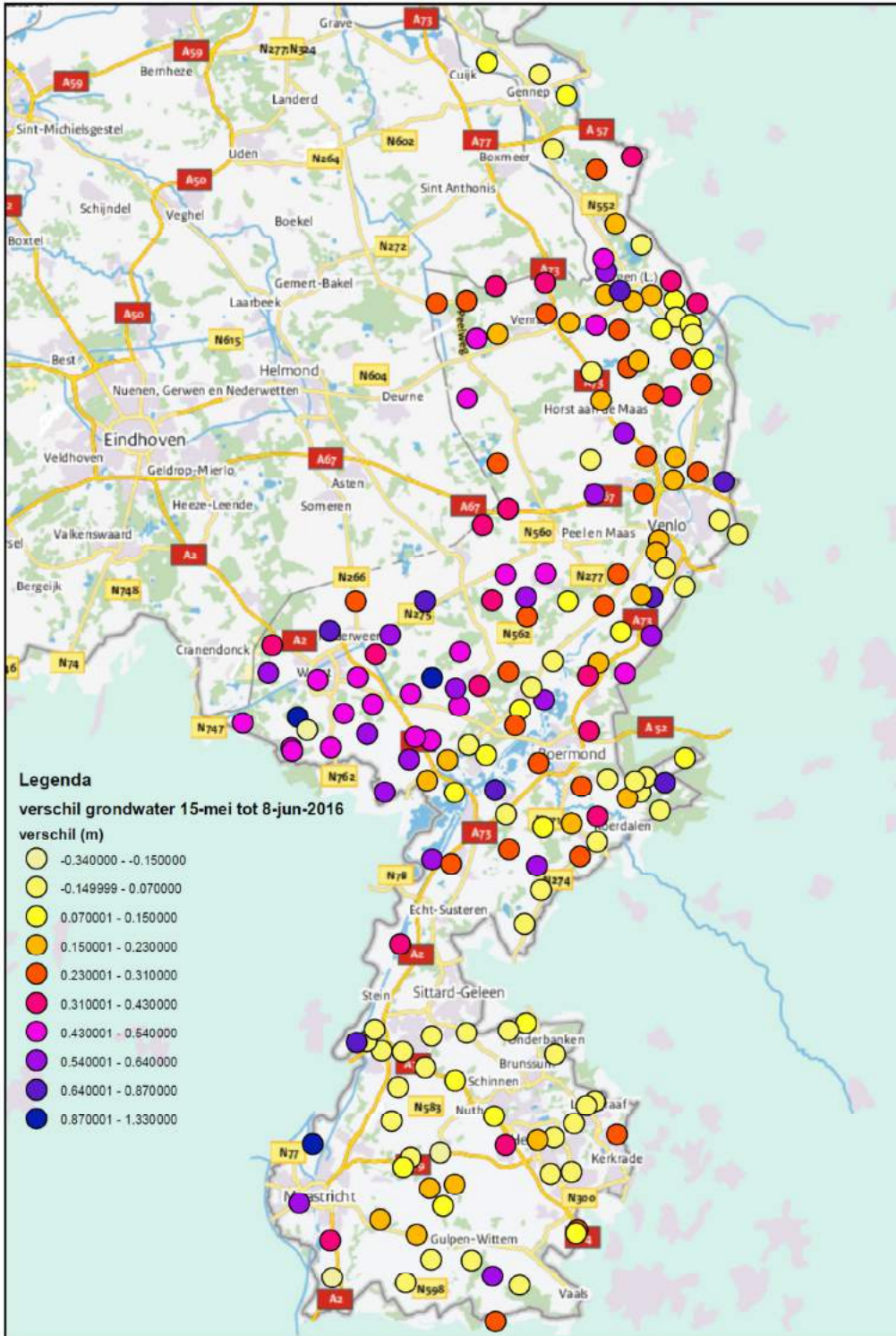

Bijlage 2.2 peilen van een aantal hoofdbeken t.o.v. de situatie op 30 mei

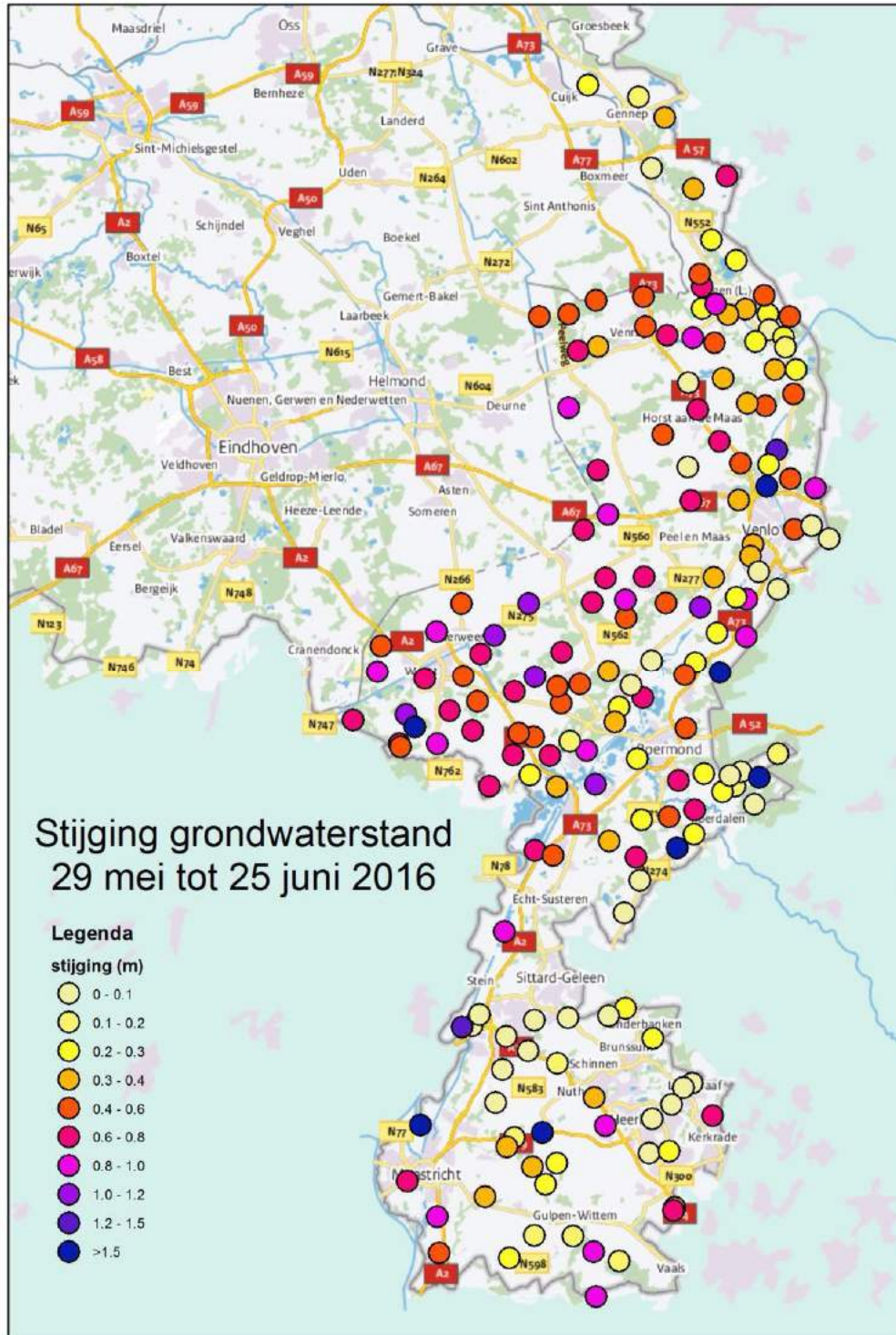

Bijlage 3: grondwater

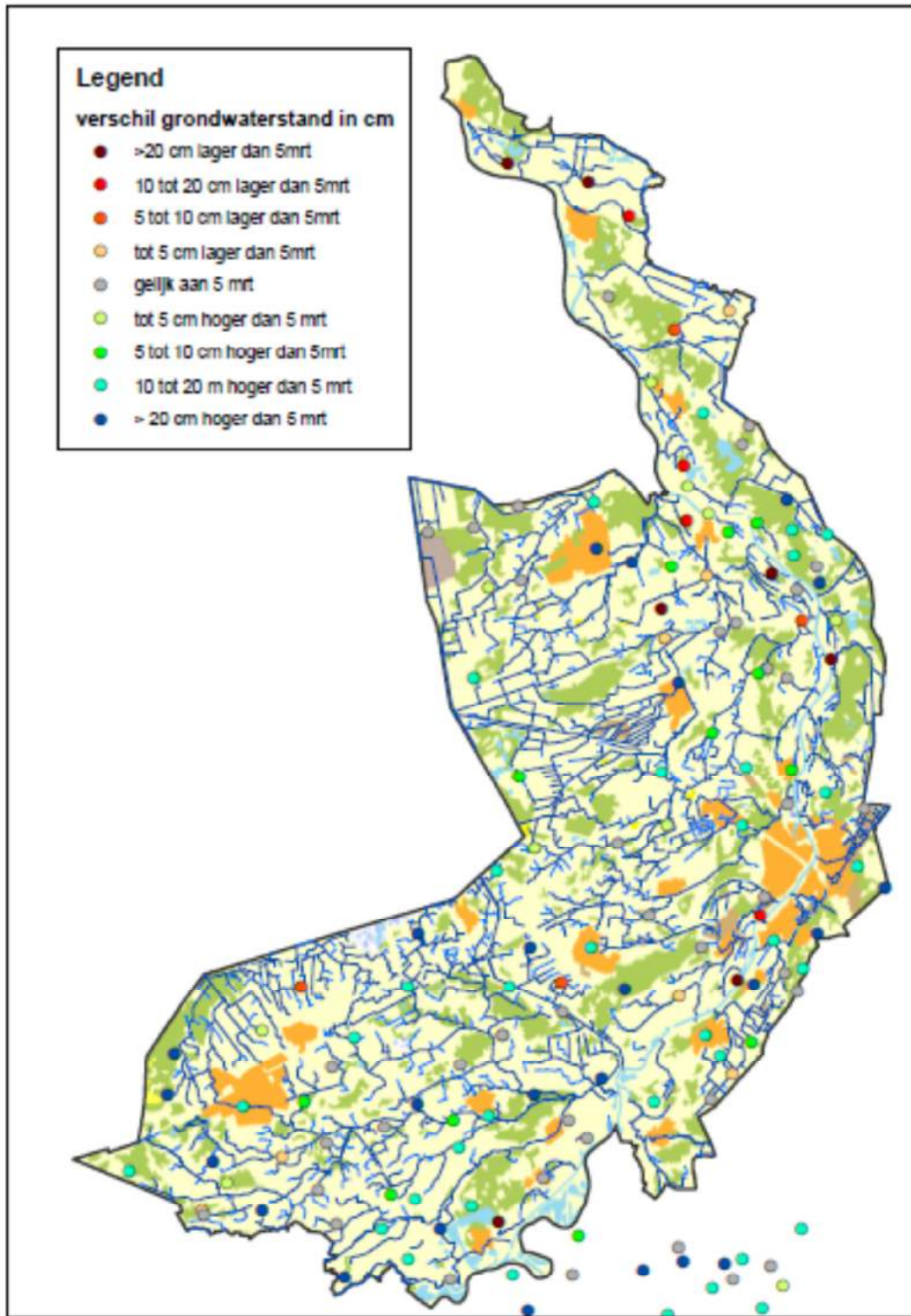
Bijlage 3a: maximale stijging van de freatische grondwaterstand 15 mei - 8 juni

Bijlage 3b: maximale stijging van de freatische grondwaterstand 29 mei - 25 juni

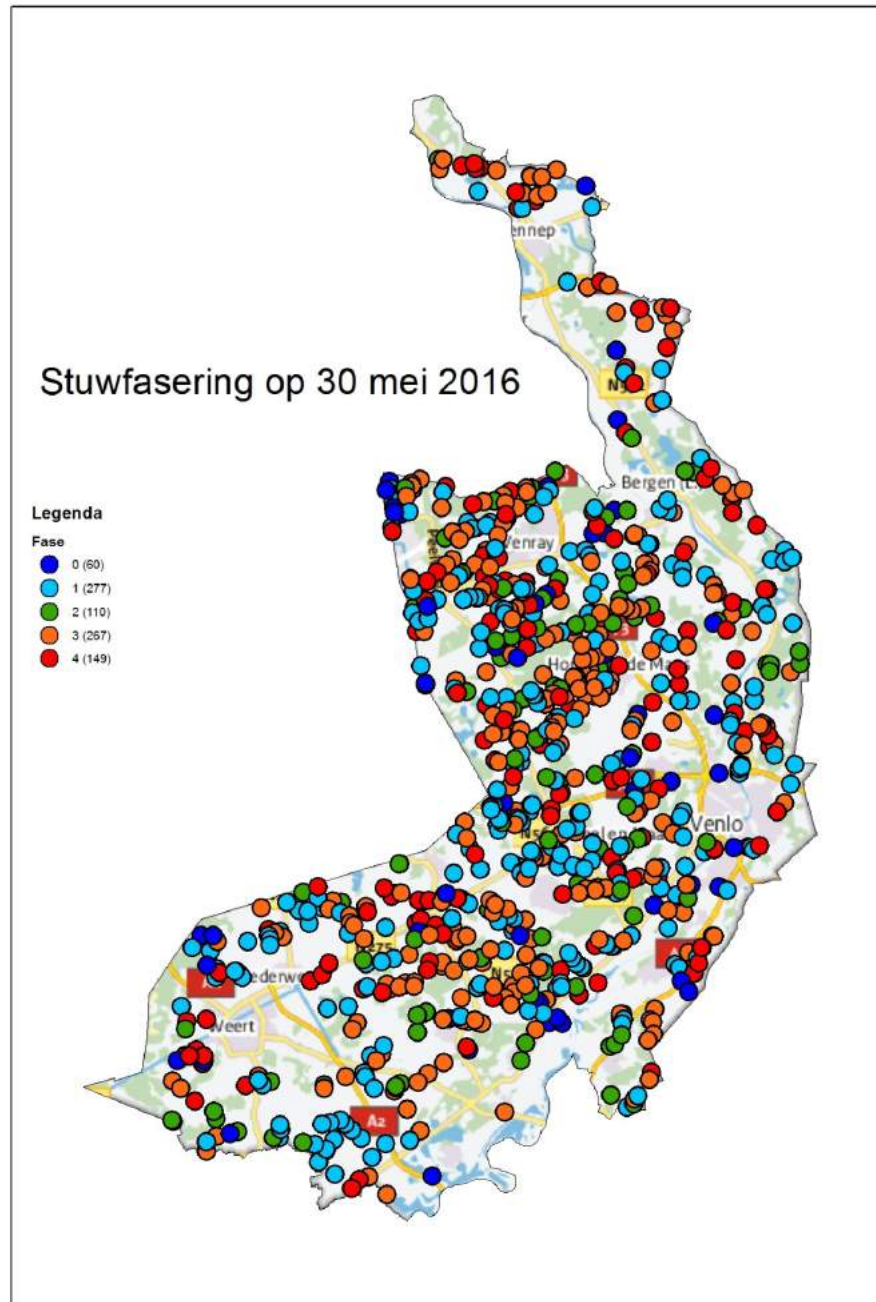

Grondwatersituatie 25 juni t.o.v. 5 maart

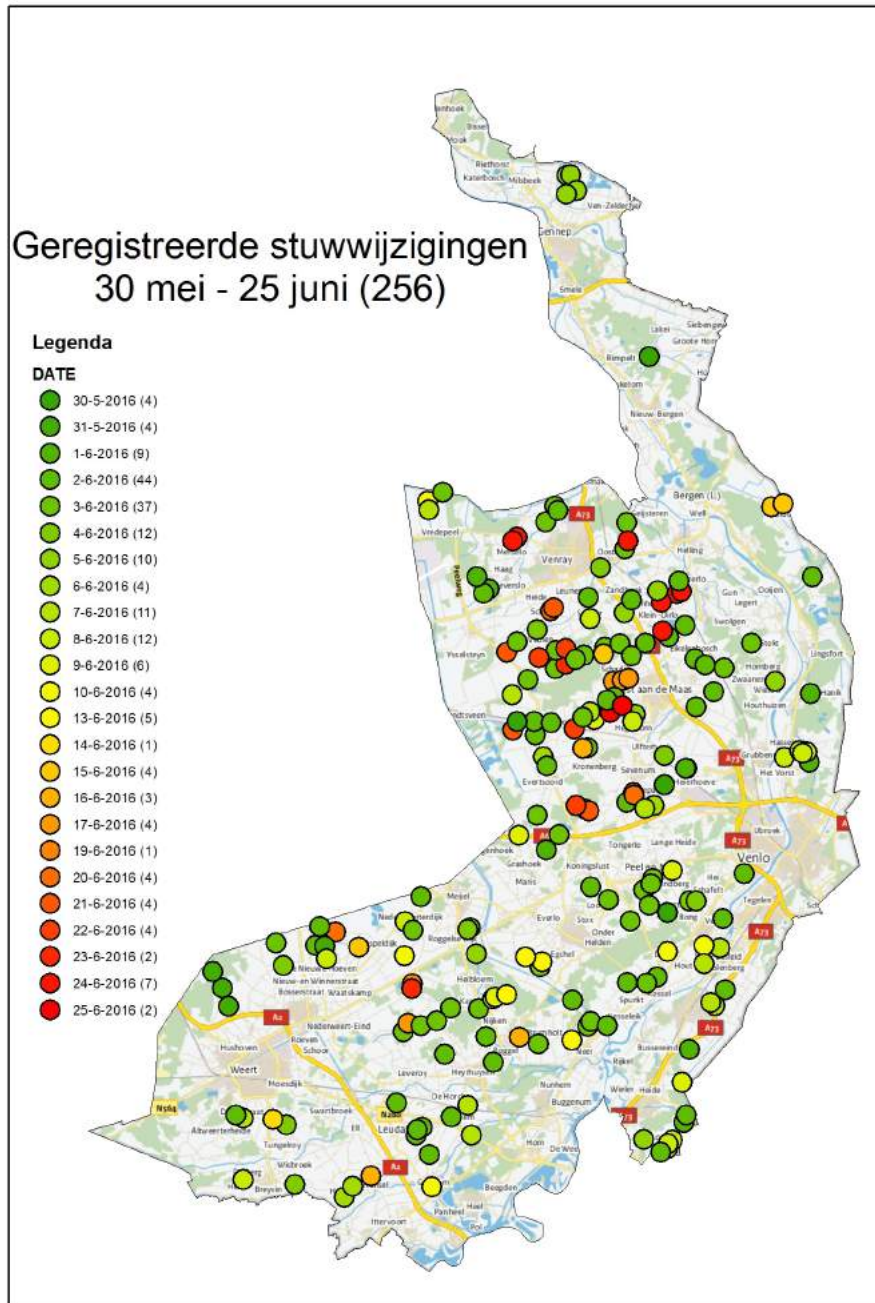

Bijlage 4: Stuwinstellingen

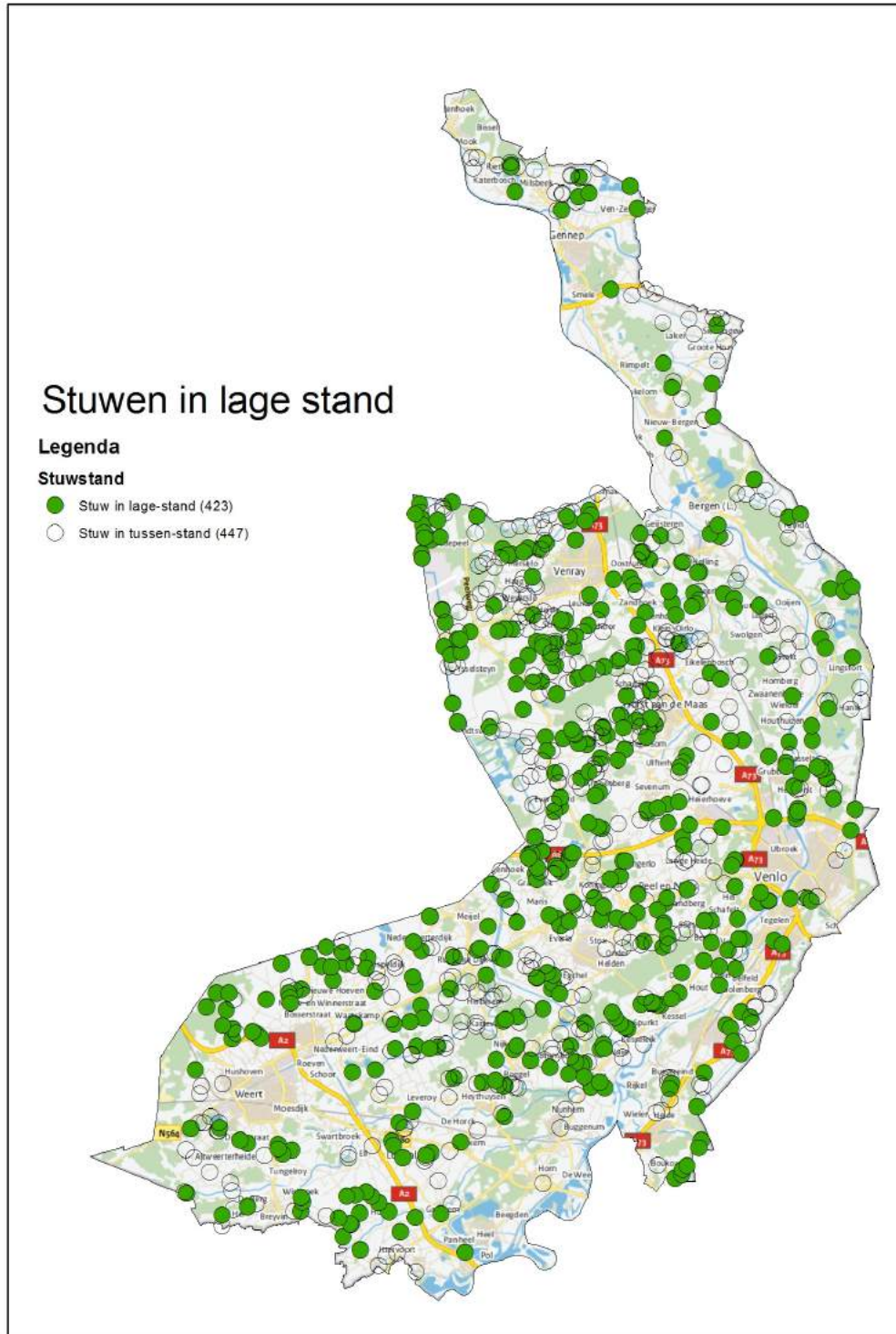
Bijlage 4a: Stuwinstellingen op 30 mei

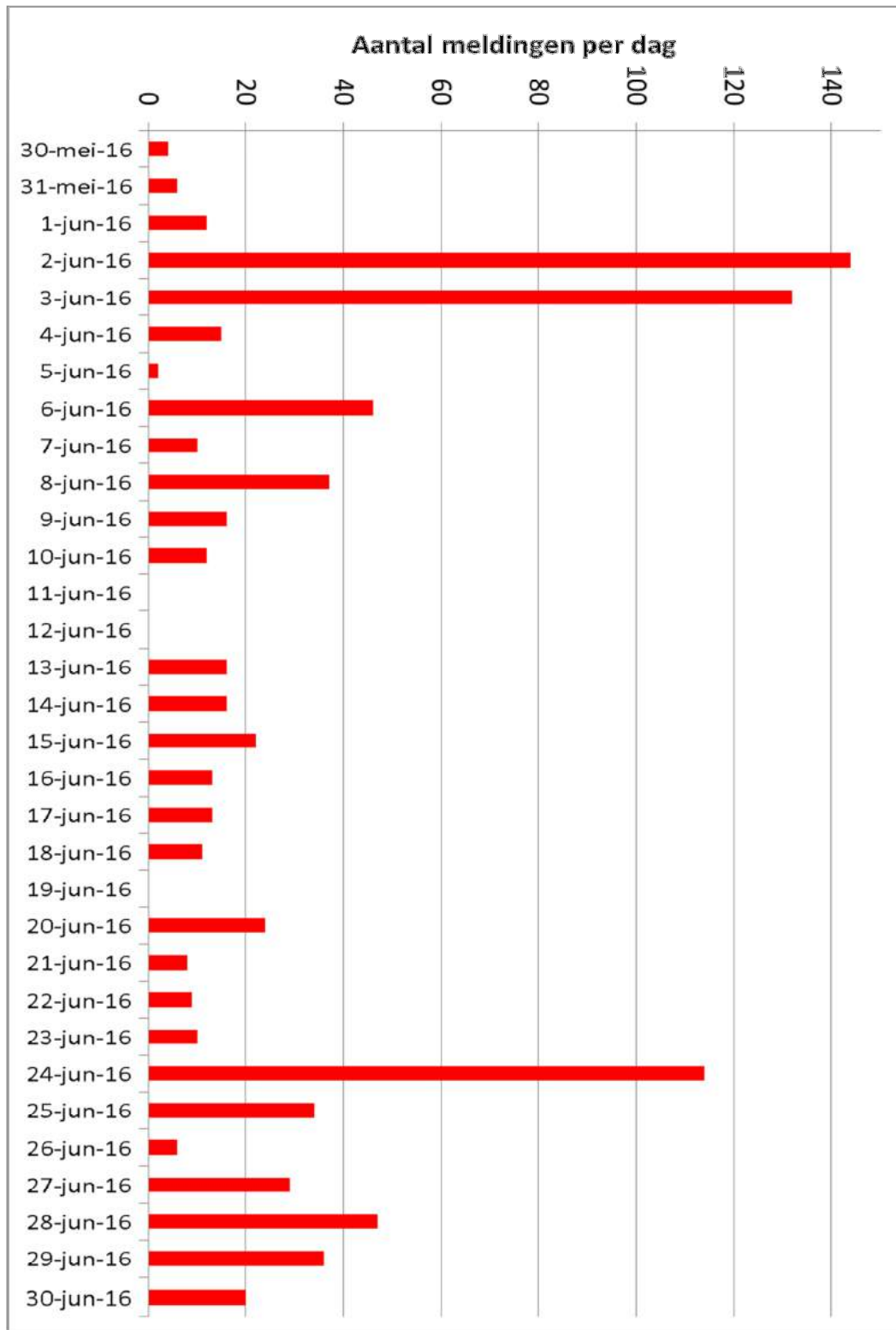
Bijlage 4b: aantal stuwwijzigingen 30 mei – 25 juni

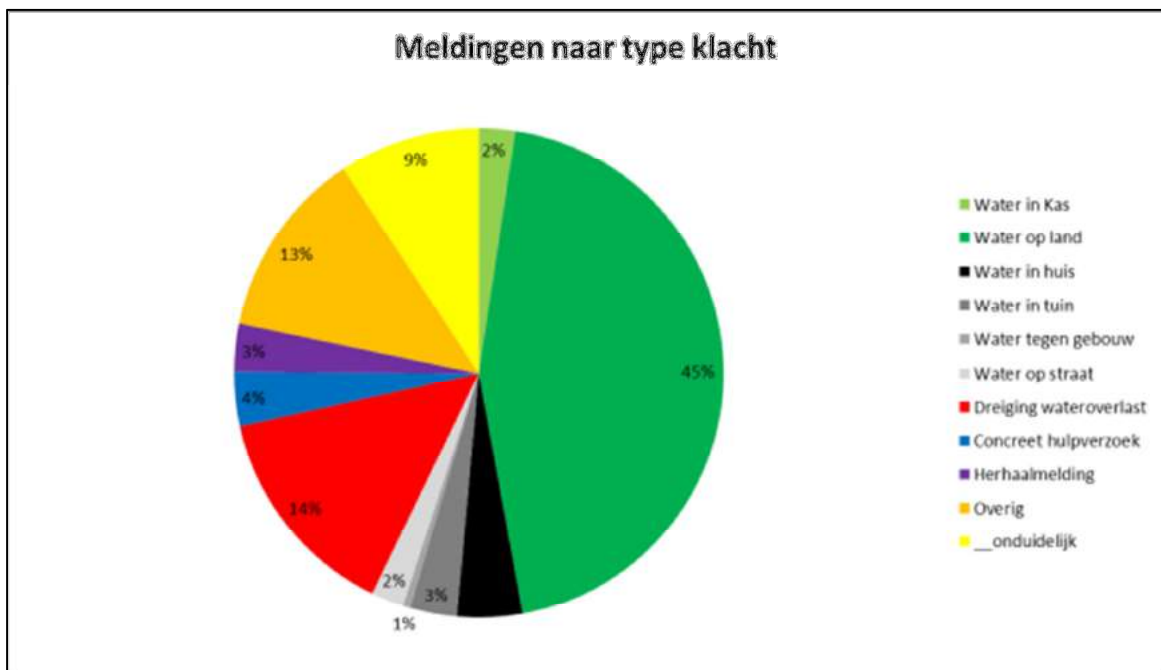
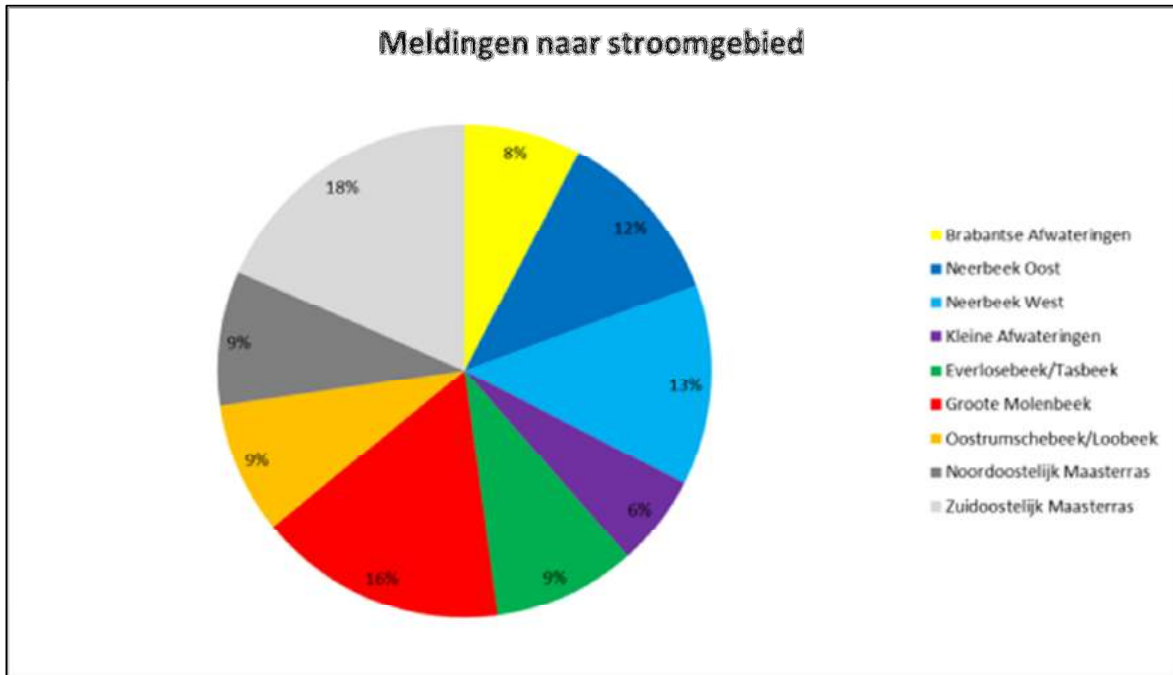
Bijlage 4c: aantal stuwen in de laagste stand 26 juni 2016

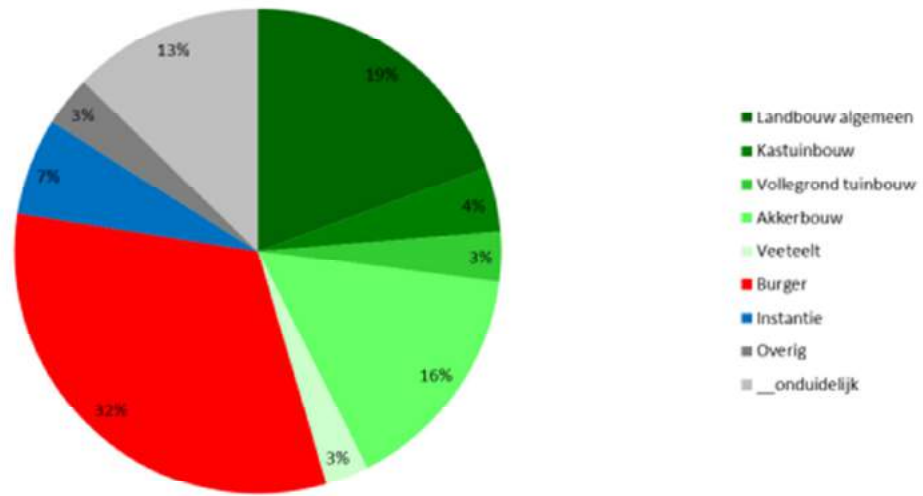
BIJLAGE 5: Meldingen

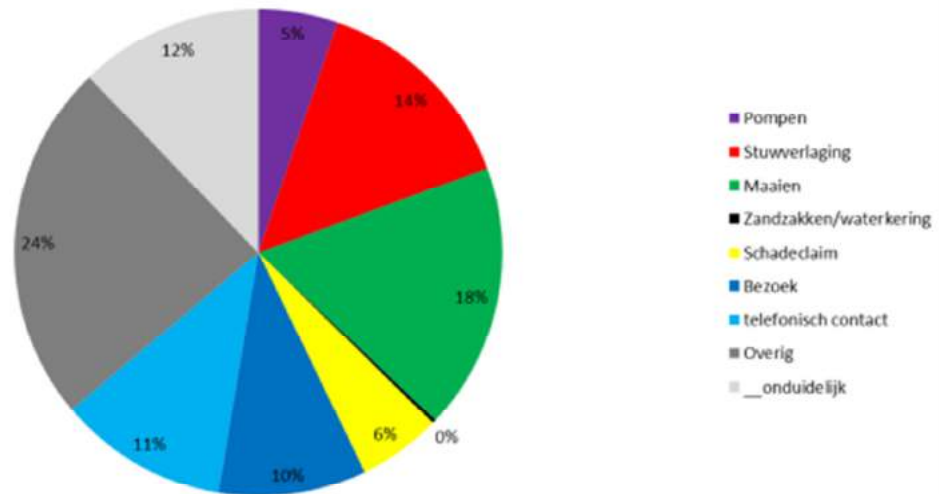
Bijlage 5a: analyse meldingen periode 30 mei – 9 juni

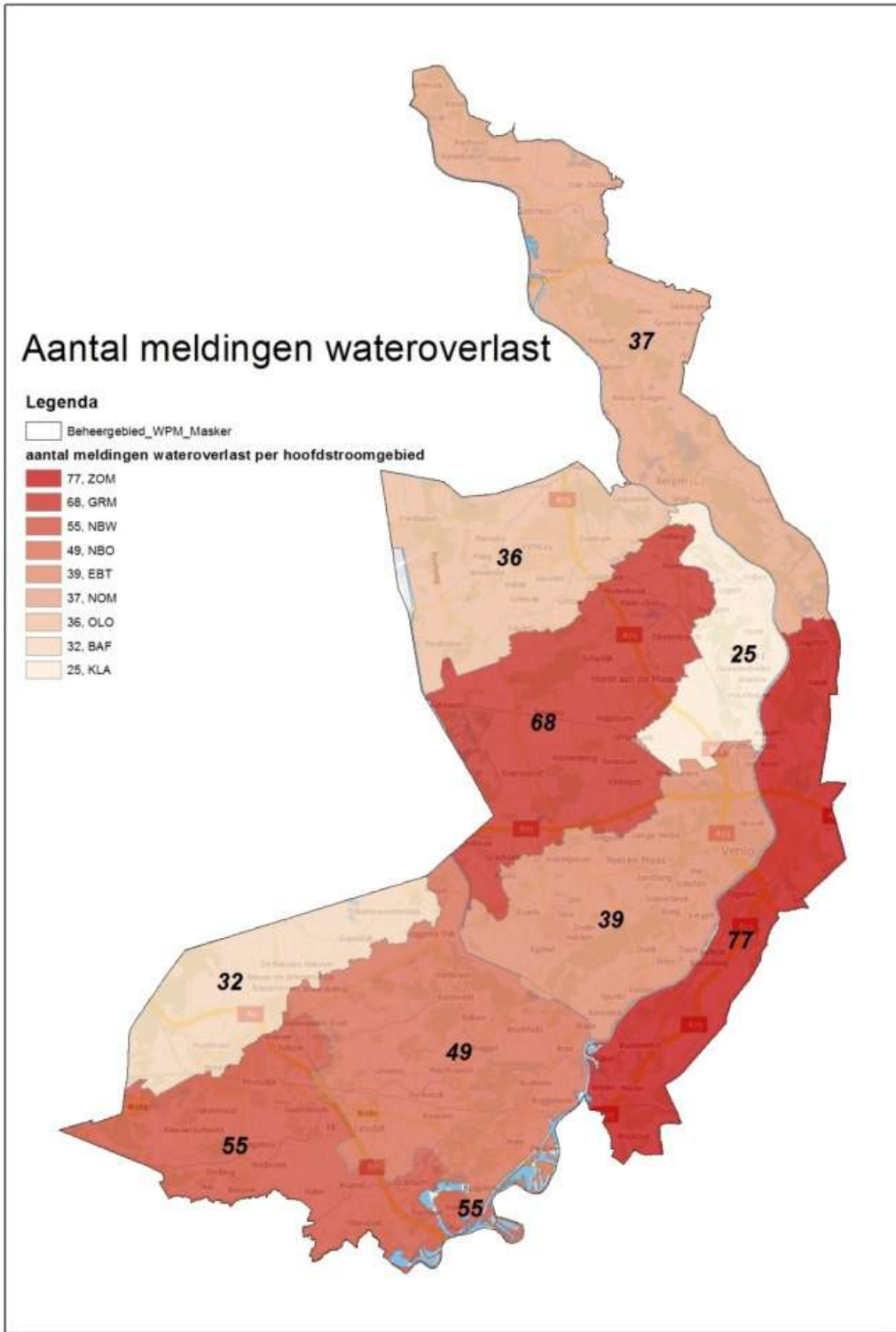

Meldingen naar doelgroep

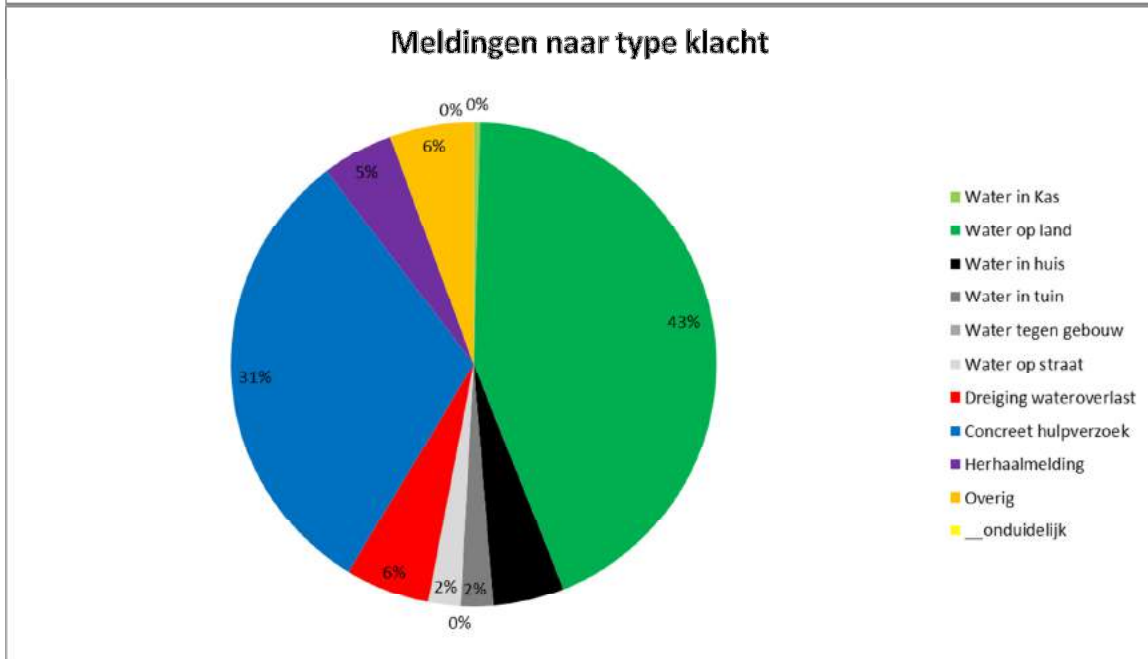
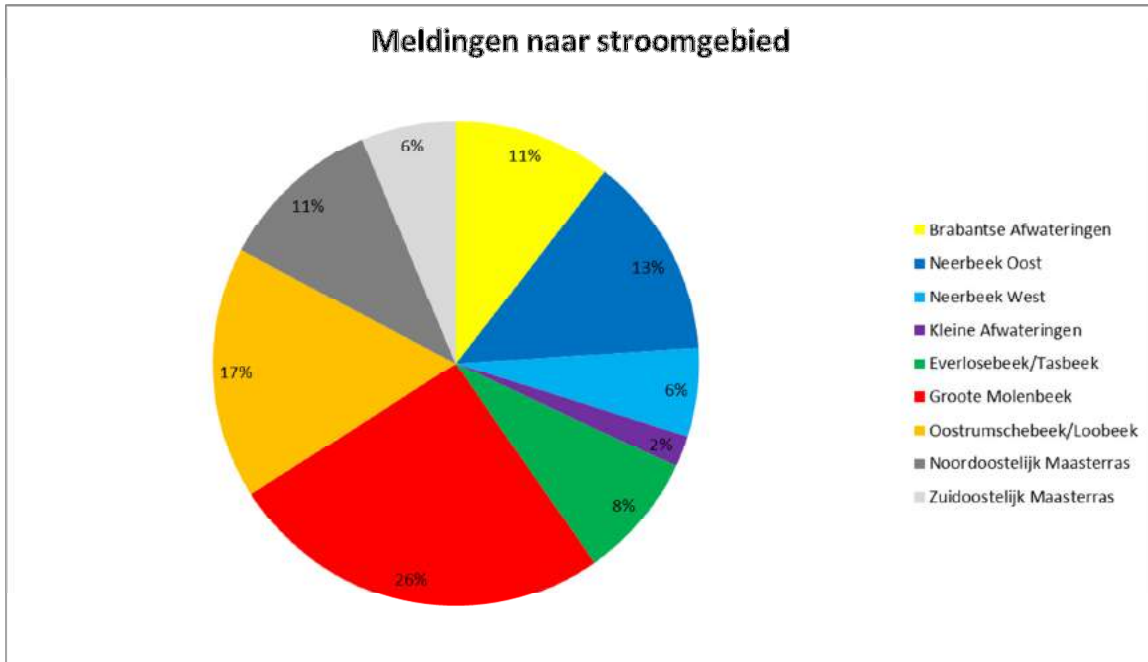

Meldingen type hulp

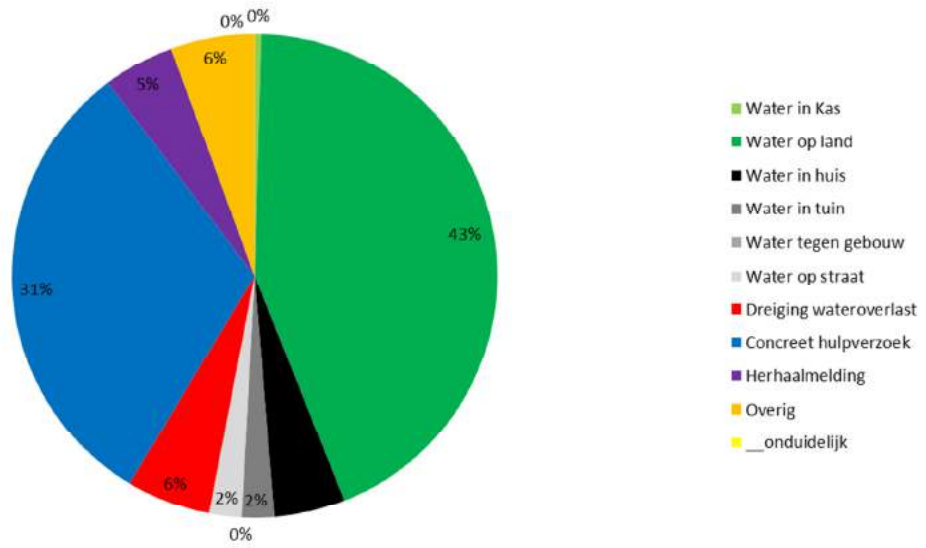

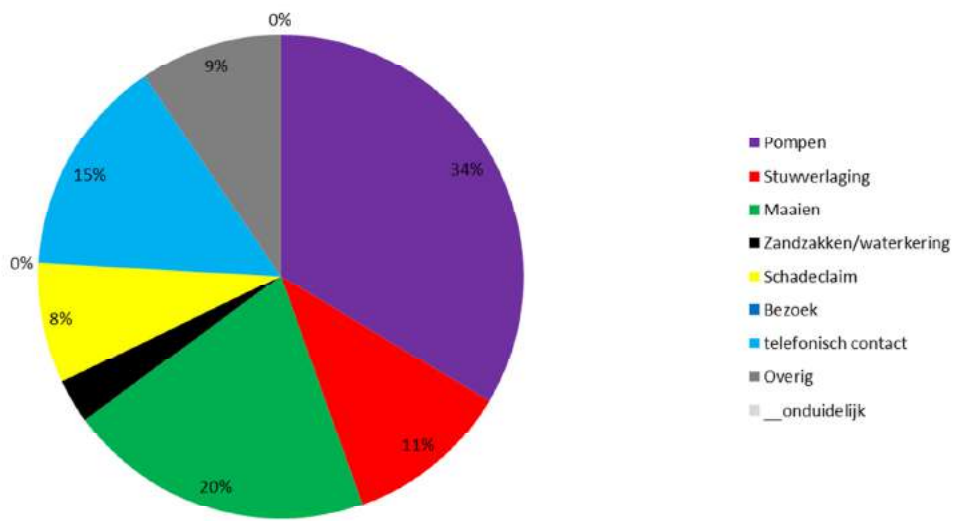
Bijlage 5b: analyse meldingen periode 23 juni – 30 juni

Meldingen naar type klacht

Meldingen type hulp

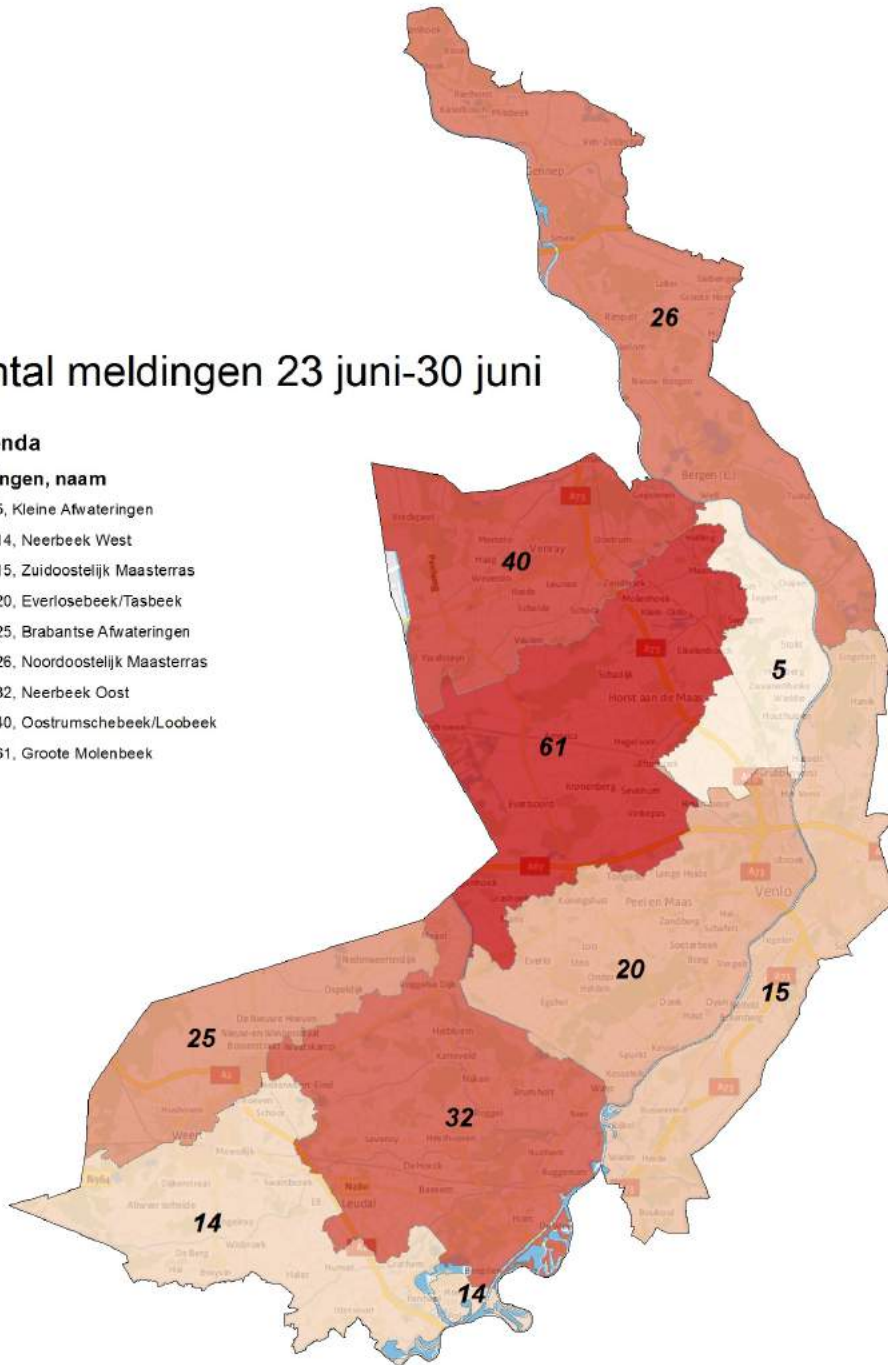

aantal meldingen 23 juni-30 juni

Legenda

meldingen, naam

- 5, Kleine Afwateringen
- 14, Neerbeek West
- 15, Zuidoostelijk Maasterras
- 20, Everlosebeek/Tasbeek
- 25, Brabantse Afwateringen
- 26, Noordoostelijk Maasterras
- 32, Neerbeek Oost
- 40, Oostrumschebeek/Loobeeek
- 61, Grote Molenbeek

Bijlage 6: WB21-knelpunten en inundatie tijdens periode 30 mei – 9 juni

Nummer	beeknaam	situatie juni 2016
WPM-1	Kwistbeek	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-2	Hanenberg	niet
WPM-3	Bovenloop Kwistbeek tot N277	niet
WPM-4	Schelkensbeek	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-5	Tasbeek	foto
WPM-6	Bultenven / Rijnbeek	niet
WPM-7	Raam	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-8	Meteriksveld	niet
WPM-9	Rijnbroekerloop boven	niet
WPM-10	Nieuwe Kulbergseloop	niet
WPM-11	Middenpeel / Eeuwseleloop / Berglossing	pompen geplaatst
WPM-12	Platkuil / Aa	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-13	Kabroeksebeek boven	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-14	Breevennen	foto
WPM-15	Afleidingskanaal boven	niet
WPM-16	Zijtak Korte Heide	Overlast gemeld
WPM-17	Potkuil	niet
WPM-18	Scheide	Overlast gemeld / foto
WPM-19	Moflossing	Overlast gemeld / pomp geplaatst
WPM-20	Kempkensberg	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-21	Leestert	niet
WPM-22	Rijnbroekerloop boven2	niet
WPM-23	Zompgraaf	Overlast gemeld
WPM-24	Peelloop	niet
WPM-25	Kruisvennen	niet
WPM-26	Weertbeek	niet
WPM-27	Aanvoerleiding Langeense Loop	niet
WPM-28	Hollander	niet
WPM-29	Kronenberg	niet
WPM-30	Wessemerven	niet
WPM-31	Quivitsvliegseloop	niet
WPM-32	Schaaterbeek	niet
WPM-33	Raamlossing	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-34	Hoebert	niet
WPM-35	Vliet	niet
WPM-36	Griendtsveen	Overlast gemeld / pomp geplaatst
WPM-37	Tongerlo	niet
WPM-38	Griendtsveen	Overlast gemeld / pomp geplaatst
WPM-39	Santfort	niet
WPM-40	Ossenbergebeek	niet
WPM-41	Aaldonksebeek	niet
WPM-42	Latbeek	Pompcapaciteit te laag?
WPM-43	Winnerstraatlossing	niet
WPM-44	Bosbeek	Overlast gemeld
WPM-45	Bientje	niet
WPM-46	Lackbar Cereslossing	niet
WPM-47	Hunselse Langven	Overlast gemeld / pomp geplaatst
WPM-48	Klokbeek	Geen overlast
WPM-49	Eeuwseleloop	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-50	Hiept	Inundatie (vluchtfoto) / pomp geplaatst
WPM-51	Smakterheide / Smakterveld	niet
WPM-52	Lakeyse Leigraaf	niet
WPM-53	Belfeldse Leigraaf	Overlast gemeld?
WPM-54	Eindhovenesebaan	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-55	Steenovenlossing / Zijtak Steenovenlossing	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-56	Haaglossing	Inundatie
WPM-57	Kerkekuilen	Overlast gemeld
WPM-58	Kabroeksebeek boven2	Overlast gemeld
WPM-59	Nederweerder Hovenlossing	Inundatie (vluchtfoto)
WPM-60	Zijtak Flieraylossing	niet
WPM-61	Tiende Tak / Sloot	Inundatie (vluchtfoto), overlast gemeld en pomp geplaatst
WPM-62	Boabel	niet
WPM-63	Spiekerbeek	niet
WPM-64	Eerste Zijtak Heulderbroeklossing	niet
WPM-65	Heiroth	niet
WPM-66	Ospellossing / Waatskamplossing	Overlast gemeld
WPM-67	Hoogbroeksegraaf	niet
WPM-68	Ophovenlossing	niet

Bijlage 7: Neerslagstatistiek

Bijlage 7a: kans van neerslagvóórkomen in Limburg bij verschillende periodelengtes volgens de nieuwste neerslagstatistieken (STOWA/KNMI/HKV 2015)

Hele jaar

Regio L		0,93											
aantal uur		0,5		1	2	4	8	12	24	48	96	192	216
Overschrijdingsfrec	Herhalingstijd	0,5 uur	1 uur	2 uur	4 uur	8 uur	12 uur	24 uur	48 uur	96 uur	192 uur	216 uur	
		Neerslagvolume											
2	0,5			14,6	17,6	21,4	24,2	27,9	35,3	45,7	61,0	64,3	
1	1			19,0	22,2	26,4	29,5	33,5	42,0	54,1	72,4	76,4	
0,5	2			23,6	27,1	31,7	35,1	39,5	48,9	62,6	83,4	88,0	
0,2	5			30,1	34,1	39,2	43,0	47,8	58,6	74,2	97,5	102,6	
0,1	10			35,5	39,7	45,3	49,5	54,4	66,2	83,0	107,7	113,0	
0,05	20			41,1	45,7	51,8	56,2	61,5	74,1	92,0	117,7	123,0	
0,04	25			43,0	47,7	53,9	58,5	63,8	76,8	95,0	120,8	126,2	
0,02	50			49,2	54,2	60,9	65,8	71,3	85,1	104,2	130,3	135,6	
0,01	100			55,7	61,1	68,3	73,6	79,2	93,8	113,5	139,5	144,7	
0,005	200			62,6	68,4	76,1	81,8	87,5	102,8	123,0	148,5	153,3	
0,002	500			72,5	78,8	87,1	93,3	99,1	115,3	135,7	159,8	164,2	
0,001	1000			80,5	87,2	96,1	102,6	108,5	125,2	145,5	168,1	172,1	

Zomer

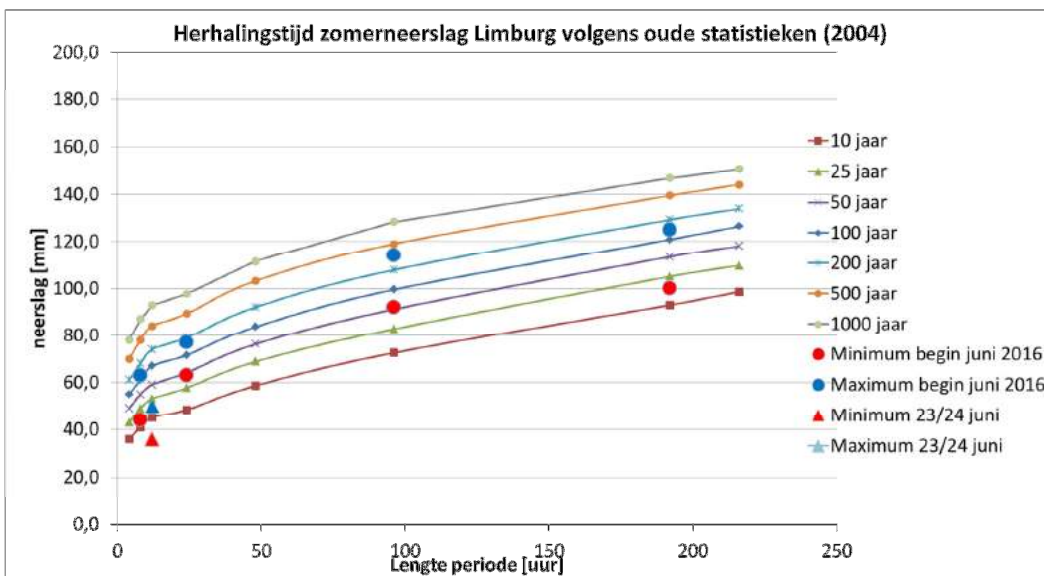
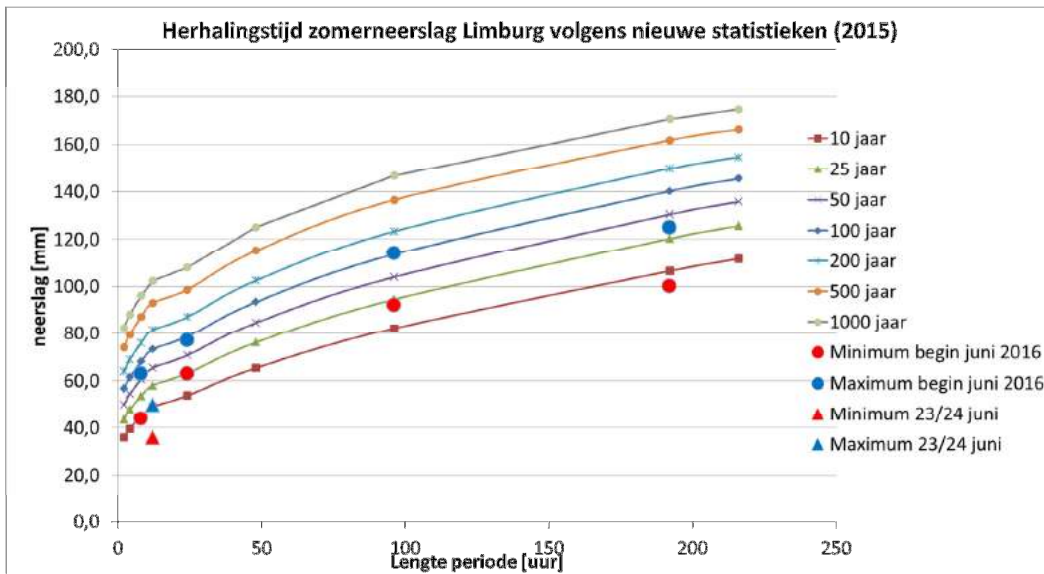
Regio L		0,93											
aantal uur		0,5		1	2	4	8	12	24	48	96	192	216
Overschrijdingsfrec	Herhalingstijd	0,5 uur	1 uur	2 uur	4 uur	8 uur	12 uur	24 uur	48 uur	96 uur	192 uur	216 uur	
		Neerslagvolume											
2	0,5			14,3	17,3	21,0	23,7	27,2	34,0	43,5	57,0	59,8	
1	1			18,8	22,0	26,1	29,0	32,8	40,8	52,2	69,0	72,7	
0,5	2			23,6	27,0	31,4	34,6	38,8	47,9	61,0	80,7	85,1	
0,2	5			30,4	34,0	38,9	42,6	47,1	57,7	72,9	95,7	100,6	
0,1	10			35,9	39,8	45,1	49,0	53,8	65,4	82,1	106,5	111,7	
0,05	20			41,7	45,9	51,5	55,8	60,8	73,4	91,4	117,1	122,4	
0,04	25			43,7	47,9	53,7	58,1	63,2	76,1	94,4	120,4	125,7	
0,02	50			50,0	54,5	60,7	65,4	70,7	84,6	103,9	130,5	135,8	
0,01	100			56,8	61,5	68,1	73,2	78,6	93,4	113,6	140,2	145,5	
0,005	200			63,9	68,9	76,0	81,4	86,9	102,5	123,4	149,7	154,7	
0,002	500			74,1	79,5	87,1	93,0	98,6	115,2	136,5	161,8	166,3	
0,001	1000			82,4	88,0	96,1	102,3	108,0	125,2	146,7	170,6	174,6	

Winter

Regio L		0,93											
aantal uur		0,5		1	2	4	8	12	24	48	96	192	216
Overschrijdingsfrec	Herhalingstijd	0,5 uur	1 uur	2 uur	4 uur	8 uur	12 uur	24 uur	48 uur	96 uur	192 uur	216 uur	
		Neerslagvolume											
2	0,5			8,5	10,8	14,0	16,4	20,1	26,9	36,7	50,9	53,9	
1	1			10,1	12,8	16,6	19,4	23,9	32,0	43,8	61,0	64,7	
0,5	2			11,7	15,0	19,4	22,7	27,8	37,3	50,9	70,7	74,9	
0,2	5			14,1	18,0	23,3	27,2	33,4	44,6	60,5	83,1	87,8	
0,1	10			16,1	20,5	26,5	30,9	37,9	50,4	67,9	92,2	97,1	
0,05	20			18,1	23,1	29,9	34,8	42,5	56,5	75,5	100,9	106,0	
0,04	25			18,8	24,0	31,0	36,1	44,1	58,5	77,9	103,7	108,8	
0,02	50			21,1	26,9	34,6	40,3	49,1	64,8	85,6	112,1	117,1	
0,01	100			23,4	29,9	38,5	44,8	54,4	71,4	93,4	120,2	125,2	
0,005	200			26,0	33,1	42,6	49,5	60,0	78,2	101,3	128,1	132,8	
0,002	500			29,6	37,6	48,4	56,2	67,8	87,7	111,9	138,1	142,5	
0,001	1000			32,5	41,3	53,0	61,6	74,0	95,2	120,1	145,4	149,4	

P.s. voor reeksen van 24 uur en korter wordt een zgn. gebiedsreductiefactor ingevoerd. Bij de berekeningen voor de WPM-stroomgebieden is uitgegaan van 10% voor de 8-uur-periode en 5% voor de 24-uur-periode

Bijlage 7b: kans van voorkomen neerslag volgens oude en nieuwe statistiek

Bijlage 8: Foto impressie hoogwatersituatie mei/juni 2016

2 juni 2016 Belfeld Belfelderbroekbeek

2 juni 2016: Reuver Schellekensbeek

2 juni: Ysselsteyn aanvoerleiding Dorperpeel

3 juni 2016: Wanssum Zijtak de Pomp

3 juni 2016: Hunsel Uffelsebeek

3 juni 2016: Nederweert Nederweertterriet

3 juni 2016: Neeritter Uffelsebeek

3 juni 2016: Swalmen Swalm

3 juni 2016: Venray Loobeek

6 juni 2016: Baexem Panheelderbeek

6 juni 2016: Nederweert Nederweertterriet

6 juni 2016: Gennep Niers

6 juni 2016: Gennep Niers

6 juni 2016: Tungelroysebeek benedenstrooms van de Mildert

Bijlage 9:

Gesprek tussen de voorzitter en portefeuillehouder watersysteem WPM en de waterportefeuillehouders van de LLTB op 13 juni 2013

Vooraf

Naar aanleiding van de extreme neerslag eind mei, aanvang juni heeft WPM een evaluatierapport laten maken. De eerste bevindingen tonen aan dat het watersysteem voldeed aan de voorgeschreven normen. Voor de langere termijn is dat onvoldoende, aangezien we steeds vaker intensieve buien te verwerken krijgen. Het waterschap wil daarom met de doelgroepen in overleg om te bekijken hoe we ons kunnen wapenen tegen de klimaatverandering (zie doelgroepenbeleid).

Gedeelde beelden

WPM onderkent dat er schade is opgetreden. Omdat op dit moment het voldoen aan de normen maatgevend is, is het belangrijk de verwachtingen ten aanzien van een schadeverhaal op het waterschap te managen.

De LLTB spreekt haar waardering uit voor de inzet van het waterschap en deelt de mening dat verwachtingenmanagement nodig is. Mensen moeten niet onnodig een lastig traject worden ingestuurd.

WPM gaat snel met de LLTB om tafel om de evaluatie door te spreken. In de tussentijd wordt doorgewerkt aan individuele meldingen. De meldingen worden naast de WB21 knelpunten gelegd en vergeleken met de luchtfoto's.

Doelgroepenbeleid

WPM wil met doelgroepen in gesprek om een klimaatrobuuste ontwikkeling op gang te brengen. Voor de land- en tuinbouw zijn belangrijke elementen:

- de inrichting van een tijdig waarschuwingssysteem gebaseerd op voldoende meetpunten,
- een onderhoudsregime dat meer rekening houdt met de actuele begroeiing en de doorontwikkelde begroeiing in heringerichte beken,
- de inrichting van bergingsgebieden zowel in landbouw- als natuurgebieden,
- het creëren van ruimte voor water door het omklappen van goudgroene natuur en creatieve inzet van instrumenten,
- een stroomgebiedsgewijze dialoog met de praktijk.
- eventuele ingrijpende structurele maatregelen in het watersysteem, daar waar het huidige systeem de hoeveelheden water niet aankan.

Bij de ontwikkeling van een actieplan voor land- en tuinbouw is de afstemming met andere waterbeheerders (gemeenten, Rijkswaterstaat) en de betrokkenheid van de buitendienst van het waterschap van belang.

In het actieplan wordt ook gekeken naar wat goed is gegaan. Bovendien gaan we na of boeren en tuinders tijdens een calamiteit kunnen worden ingeschakeld om werkzaamheden uit te voeren.

Bijlage 10: Brief van Noord-Limburgse gemeenten en van de ZLTO/LLTB en Limburgse gemeenten aan staatssecretaris van Economische Zaken van Dam

Ministerie van Economische Zaken
De heer ir M.H.P. van Dam

datum: 29 juni 2016
aangeboden aan staatssecretaris van Dam

onderwerp: Noodweer is nationale ramp

Geachte heer Van Dam, Uwe Excellentie,

Wij, 13 Noord- en Midden-Limburgse gemeenten, richten ons tot u om het noodweer dat onze gemeenten heeft getroffen te beschouwen als een nationale ramp. Het noodweer van begin juni en ook dat van 23 en 24 juni jl. was zeer extreem. Hierdoor zijn onze burgers en bedrijven, maar met name de agrarische ondernemers, zwaar getroffen. Binnen onze regio zijn sinds 30 mei jl. neerslaghoeveelheden gevallen die extreem zijn. In concreto is 3 tot 4 maal zoveel neerslag gevallen als de gemiddelde neerslag in juni. Ook is 50% meer neerslag gevallen in juni dan de hoogste meting in de afgelopen 100 jaar in Nederland. Uitzonderlijk dus.

Dat alles heeft dramatische gevolgen voor met name de land- en tuinbouw. In de voorjaars- en zomermaanden is het watersysteem vooral ingericht op het vasthouden van water in verband met het watertekort dat er dan meestal is en het beschermen van de aanwezige natuurwaarden; de stuwen staan dan hoog en er is veel begroeiing. In juni staan ook de meeste akker- en tuinbouwgewassen in volle bloei. De huidige extreme neerslag en de hoge grondwaterstanden hebben ervoor gezorgd dat onze regio qua waterregime in een wintersituatie is geraakt. Dit heeft ertoe geleid dat de land- en tuinbouwteelten te maken hebben (gehad) met forse wateroverlast.

Als de teelten enkele dagen onder water staan, moeten deze als verloren worden beschouwd. Bij dit alles hebben we het nog niet gehad over de schade die de enorme hagelstenen afgelopen donderdagnacht hebben veroorzaakt aan de opstallen en de gewassen op het veld.

Het voorkómen van de problemen zoals geschetst, valt vanwege de extremiteit niet meer binnen de zorgplicht die de waterschappen ten aanzien van wateroverlast hebben. Echter ondanks het feit dat er nu reeds 4 weken met man en macht wordt gewerkt om problemen zo veel mogelijk het hoofd te bieden, blijft met name de agrarische sector met een schade van vele tientallen miljoenen euro's zitten.

Bedrijven die zich verzekerd hebben tegen waterschade kunnen hun schade weliswaar verhalen, maar krijgen deze in de regel slechts voor een klein deel vergoed. Degenen die zich niet verzekerd hebben (de meerderheid) krijgen niets vergoed, waarschijnlijk ook niet van de aansprakelijkheidsverzekering van de waterschappen, omdat deze omstandigheden de zorgplicht te boven gaan.

Gezien de context van bovenstaande omstandigheden vinden wij het meer dan redelijk dat de regering in deze haar verantwoordelijkheid neemt en dat de Wet tegemoetkoming van schade bij rampen in werking treedt. Vanwege de omvang van de schade vrezen wij, dat anders vele, gezonde bedrijven in onze regio's in financiële problemen komen en mogelijk bezwijken, met alle gevolgen van dien.

Met vriendelijke groet,
Namens de colleges van B&W van

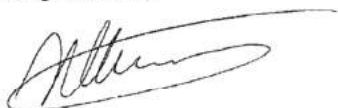
Mook en Middelaar
Gennep
Bergen
Venray
Venlo
Horst a/d Maas
Beesel
Leudal
Peel en Maas
Weert
Nederweert
Maasgouw
Roermond

nooit eerder in deze extreme vorm boven Nederland waargenomen. We zijn van mening dat agrariërs in redelijkheid geen rekening konden houden met dergelijke weersexcessen bij de beslissing om bepaalde weersomstandigheden al dan niet te verzekeren, simpelweg omdat er in Nederland nooit eerder sprake was van dergelijke excessen.

Conclusie

Daarom vragen we u om in overleg met onze Minister van Binnenlandse Zaken het getroffen gebied aan te wijzen als rampgebied in de zin van artikel 3 van de Wts.

Hoogachtend,

Hans Huijbers
Voorzitter ZLTO

Leon Faassen
Voorzitter LLTB

Namens de gedeputeerden,

Wim van de Donk
Commissaris van de Koning
Provincie Noord-Brabant

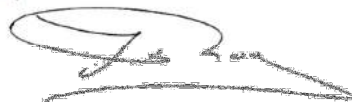

Theo Bovens
Gouverneur
Provincie Limburg

Namens de gemeenten in het getroffen gebied,

Alfred Veltman
Gemeente Someren

Kees van Rooij
Gemeente Horst aan de Maas

Namens de gemeenten:

Asten

Bergeijk

Cranendonck

Deurne

Eersel

Gemert-Bakel

Heeze-Leende

Helmond-Mierlo

Reusel-de Mierden

Someren

Valkenswaard

Waalre

Beesel

Bergen

Gennep

Horst a/d Maas

Leudal

Maasgouw

Mook en Middelaar

Nederweert

Peel en Maas

Roermond

Venlo

Venray

Weert

Bijlage 11:

Brief staatssecretaris van Economische Zaken van Dam aan Tweede Kamer iz. wateroverlastproblematiek zuidoost Nederland.

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Datum 1 juli 2016
Betreft Waterschade in Zuidoost-Nederland

Geachte Voorzitter,

Door de extreme weersomstandigheden in de afgelopen maanden gedurende langere periode is er veel schade ontstaan bij burgers en ondernemers, en zeker ook in de land- en tuinbouw. Met name ondernemers in de regio Zuidoost-Nederland zijn hierdoor flink getroffen. Met deze brief informeer ik u, mede op verzoek van de vaste commissie voor Economische Zaken, over de situatie.

Om een beeld te krijgen heb ik woensdag 29 juni 2016 een bezoek gebracht aan de regio. Daarbij heb ik meerdere ondernemers gesproken en een aantal bedrijven bekeken. Het is triest om te zien hoeveel schade het extreme weer van de afgelopen weken heeft aangericht. Ik heb met eigen ogen kunnen vaststellen hoe omvangrijk de schade is, welke gevolgen dit voor de bedrijven heeft, maar ook de emotionele impact die dit heeft voor de ondernemer en zijn gezin. Soms kan een hele oogst als verloren worden beschouwd of heeft het zelfs gevolgen voor volgende seizoenen. Het is een grote klap voor de ondernemers. Ook heb ik gesproken met de LLTB en ZLTO en met een vertegenwoordiging uit deze regio van de waterschappen en bestuurders om te bezien hoe de getroffen ondernemers zo goed mogelijk kunnen worden geholpen in deze lastige situatie. Tijdens het werkbezoek is mij gebleken dat er in de regio volop aan oplossingen wordt gewerkt en dat doet mij deugd. Het is van belang dat alles in het werk wordt gesteld om de getroffen bedrijven en mensen te ondersteunen.

Omvang schade

De land- en tuinbouworganisaties geven aan dat er enkele honderden bedrijven zijn met schade. De totale schade is aanzienlijk, maar de exacte omvang zal door onafhankelijk schade-experts moeten worden vastgesteld. Diegenen die verzekerd zijn, zullen dit bij hun verzekeraar hebben gemeld.

Voor de glastuinbouw geldt dat de schade uiteenvalt in schade aan de glasopstand door hagel en schade van gederfde oogst onder glas. Voor de schade aan glas geldt dat alle glastuinders hiervoor verzekerd zijn omdat dat een voorwaarde is van de banken voor kredietverlening. Daarnaast is er een verzekeringsmogelijkheid voor de gederfde oogst die geteeld wordt onder het glas. Deze is verzekeraar via de telersverenigingen die erkend zijn in het kader

Directoraat-generaal Agro en Natuur

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres

Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk

DGAN-PAV / 16100983

Uw kenmerk

2016Z13190/2016D27313

van de Gemeenschappelijke Marktordening Groenten en Fruit en een aanvraag voor subsidie hiervoor hebben gedaan. In 2015 is hiervoor 1,25 mln euro Europees geld beschikbaar gesteld (50% van het premiebedrag).

De Brede Weersverzekering (BWV)

Door klimaatverandering krijgt Nederland steeds vaker te maken met extreme weersomstandigheden. De land- en tuinbouw is in het algemeen zeer weersafhankelijk en moet zich adapteren op extremer weer. Hieronder vallen keuzes als een optimaal bodembeheer, drainage, risicospreiding in teelten en gebied, of het opbouwen van eigen buffers. Voor extremen waarvoor adapteren niet meer helpt, is verzekeren een optie. De overheid heeft in de land- en tuinbouw de Brede Weersverzekering (BWV) geïnitieerd. Dat is toentertijd in nauw overleg gegaan met LTO en verzekeraars, waarbij is afgesproken dat hiermee ondernemers meer hun eigen verantwoordelijkheid nemen bij ongunstige weersomstandigheden. Sinds 2010 kunnen ondernemers een tegemoetkoming krijgen voor hun verzekeringspremie van 65%. Beoogd is dat hiermee de deelname aan de verzekering wordt vergroot zodat er een verzekeringsproduct ontstaat dat zichzelf in de markt staande kan houden en ook wordt toegesneden op de behoefte in de praktijk. Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft hiervoor 9 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld (Europese en nationale middelen).

Momenteel wordt de BWV geëvalueerd. Ik zal in overleg met bedrijfsleven en verzekeraars bezien hoe de deelname aan deze verzekering in de komende jaren verder vergroot kan worden en zal uw Kamer na de zomer hierover Informeren. In de evaluatie wordt ook ingegaan op de assurantiebelasting.

Het landelijke beeld van de deelname aan de BWV is dat er in 2016 ten opzichte van 2015 een forse stijging van het aantal verzekerden plaatsvindt. Via verzekeraars is er informatie verkregen dat een deel van de ondernemers in Zuidoost-Nederland ervoor gekozen heeft zich te verzekeren. In de BWV zijn alle gewassen verzekeraar voor alle ongunstige weersomstandigheden. Indien ondernemers verzekerd zijn, krijgen zij 25% tot 70% van de schade vergoed, afhankelijk van de hoogte van de schade en de keuze van een verzekering. Subsidie is er op grond van Europese regels alleen voor verzekeringen die uitbetalen als er meer dan 30% schade is. Aanvullend bieden verzekeraars verzekeringen die ook bij minder schade uitbetalen. Zodoende kunnen ondernemers dus ook schade van minder dan 30% verzekeren, zij het dat op basis van Europese regels de premie voor deze (deel)verzekeringen niet kan worden gesubsidieerd.

Wet tegemoetkoming schade bij rampen

De minister van Veiligheid en Justitie is verantwoordelijk voor de wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts). Mede namens hem informeer ik u over de werking van deze wet in deze en vergelijkbare situaties. De Wts kan bij Koninklijk besluit van toepassing worden verklaard op een ramp, als bedoeld in artikel 1 van de Wet veiligheidsregio's, die van tenminste

vergelijkbare orde is als een overstroming door zoet water of een aardbeving zoals bedoeld in de Wts.

Er kan alleen een financiële tegemoetkoming in geleden schade worden verstrekt indien gedupeerden de schade niet redelijkerwijs kunnen verzekeren, deze niet elders kan worden verhaald en indien deze niet vermijdbaar is. Van redelijkerwijs verzekeraar wordt gesproken indien het risico in het algemeen niet van dekking wordt uitgesloten in polissen van schadeverzekeringen, dan wel het risico verzekeraar is zonder dat zeer beperkende voorwaarden gelden en/of zonder dat er zeer hoge kosten tegenover staan.

In onderhavige situatie geldt dat de schade het gevolg is van extreme weersomstandigheden waarvoor een drietal verzekeraars een brede weersverzekering aanbieden. Het aangaan hiervan wordt onder randvoorwaarden door EZ gesubsidieerd met 9 miljoen euro (zie ook hierna). Voor glasteelt geldt dat alle schade aan kassen verzekerd is voor reële kosten en herstel. Een tegemoetkoming op grond van de Wts in de geleden schade is dan ook door de verzekeraar van die schade niet aan de orde.

Aanpak ondersteuning bedrijven

Het is van belang dat bedrijven zo snel mogelijk weer aan de slag kunnen en hun bedrijfsvoering weer kunnen hervatten. Dat vraagt extra inzet en afstemming van vele partijen, zowel gericht op praktische oplossingen voor bedrijven op de korte termijn als gericht op perspectief voor de langere termijn.

Daarom zal ik in overleg treden met relevante partijen over de korte termijn acties die daartoe moeten worden genomen in de hele keten, hoe die optimaal onderling kunnen worden afgestemd en hoe op langere termijn de 'weerbaarheid' tegen extreme omstandigheden kan worden vergroot.

a. Gezamenlijke werkgroep

Met provincies, gemeenten, waterschappen, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M), banken, verzekeraars en bedrijfsleven heb ik afgesproken een werkgroep op te starten om de al lopende initiatieven te inventariseren, af te stemmen wat ieder uit de eigen verantwoordelijkheid kan doen en te bespreken wat er aanvullend nodig is. Ook moet deze werkgroep de economische en werkgelegenheidseffecten op langere termijn (komende maanden) monitoren en afstemmen over initiatieven om deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

b. Oplossen liquiditeitsknelpunten

Een belangrijk punt voor getroffen bedrijven is dat voorkomen wordt dat er grote liquiditeitsproblemen ontstaan. Banken hebben aangegeven met dergelijke bedrijven in gesprek te zijn of gaan om te komen tot snelle maatwerk-oplossingen, bijvoorbeeld verruiming van financiering of uitstel van aflossingen voor verder gezonde bedrijven. Voor leningen die onder de Garantstellingsregeling landbouw vallen, heb ik ervoor gezorgd dat de voorwaarden zijn aangepast zodat dit ook met behoud van de garantstelling, snel mogelijk wordt. Daarnaast ben ik

bereid om mij in te spannen voor een aanvullende borgstelling voor werkkapitaal indien daar behoefte aan is.

c. Oplossen knelpunten betalingen GLB

Het kan zijn dat getroffen akkerbouwers knelpunten gaan ervaren met voorschriften ten aanzien van vanggewassen en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, bijvoorbeeld doordat het bouwplan wordt aangepast nadat een gewas verloren is gegaan. Hoewel er geen sprake kan zijn van een algehele vrijstelling van deze voorschriften, wil ik in overleg met de sector en de Europese Commissie bezien hoe en wanneer een beroep gedaan kan worden op overmacht om ruimte te bieden en te zorgen dat getroffen ondernemers niet met sancties geconfronteerd worden.

d. Werktijdverkorting (WTV)

De minister van SZW heeft aangegeven dat gelet op deze buitengewone omstandigheid een beroep kan worden gedaan op de zgn. WTV-regeling, uiteraard onder de daarbij geldende voorwaarden (uitzicht op herstel binnen een periode van 24 weken, en tenminste 20% vermindering van de arbeidscapaciteit per week).

e. Bemesting

Door de overvloedige regenval kunnen veel nutriënten zijn uitgespoeld. Er is een regeling beschikbaar, artikel 28 van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, voor wanneer ondernemers extra bemesting nodig hebben als zij een nieuw gewas willen inzaaien. Ondernemers maken hier al gebruik van, zoals blijkt uit de meldingen bij RVO.nl. Hierbij zal met de ondernemers worden besproken hoe het gebruik zo makkelijk mogelijk gemaakt zal worden.

f. Bijstand

Uw Kamer heeft mij gevraagd om in te gaan op de vraag of het Besluit bijstandsverlening zelfstandige (bbz) optimaal benut zal gaan worden. Een zelfstandig ondernemer kan bij zijn gemeente een verzoek indienen om in aanmerking te komen voor financiële bijstand op grond van dit besluit. Deze bijstand kan bijvoorbeeld worden verleend via een renteloze lening, een starterskrediet of een aanvulling op het inkomen tot bijstandsniveau. Het is onbekend hoeveel bedrijven met water-/ hagelschade hiervoor in aanmerking zouden komen.

g. Asbestverwijdering

In de beschadigde daken zit vaak nog asbest dat op veilige en verantwoorde wijze verwijderd moet worden. Op 2 juni 2016 (Kamerstuk 25834, nr. 112) heeft de staatssecretaris van I&M u geïnformeerd over de Aanpak Asbestdaken. Na de sanering van het dak kunnen dakeigenaren een beroep doen op de subsidieregeling verwijderen asbestdaken van het Ministerie van I&M. Ook het Ministerie van SZW is betrokken om de veiligheid van de werknemers bij de asbestverwijdering te waarborgen. Dit zal verder worden besproken in de gezamenlijke werkgroep.

Aanpak in de omringende landen

In de periode t/m 2014 waren er 4 lidstaten die gebruik maakten van Europees geld om daarmee een weersverzekering te ondersteunen: Frankrijk, Italië, Hongarije en Nederland. Spanje had een verzekering die geheel nationaal werd gefinancierd. Sinds 2015, waarbij de Europese financiering in het GLB van pijler 1 naar pijler 2 verplaatst is, zijn er 10 lidstaten die een weersverzekering met overheidsgeld steunen. Al deze lidstaten geven 65% premiesteun.

Ook in omringende landen hebben zich extreme weersomstandigheden voorgedaan met forse gevolgen voor de land- en tuinbouw.

In Vlaanderen is ook veel schade, waarbij geldt dat oogstschade in tegenstelling tot in Nederland niet verzekeraar is. De overheid is voornemens een deel van de schade te gaan vergoeden aan gedupeerde ondernemers. De Vlaamse regering geeft aan dat er nog geen duidelijkheid is over het beschikbare budget en ook niet over de totaal geleden schade, deze wordt momenteel nog geïnventariseerd. In Duitsland hebben de zwaar getroffen deelstaten aangegeven een deel van de schade te willen vergoeden aan particulieren en bedrijven, met name om faillissementen te voorkomen. Ook hier wordt de hoogte van de schade nog geïnventariseerd.

Maatregelen om wateroverlast in de toekomst te voorkomen

Zoals hierboven aangegeven zal de werkgroep die wordt opgestart zich onder meer buigen over hoe op langere termijn de weerbaarheid tegen extreme omstandigheden kan worden vergroot. Meer extreme regenval vraagt een uitgekiend regionaal waterbeheer door de waterschappen die hiervoor verantwoordelijk zijn, in samenwerking met de gemeenten. Het Rijk (Ministerie van I&M) zal waar mogelijk faciliteren en ondersteunend zijn, en geeft deze rol vorm in het interbestuurlijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

Het bedrijfsleven zal met de waterschappen bespreken welke maatregelen nodig zijn om te komen tot een klimaatbestendig en toekomstgericht waterbeheer. Ik zal ook bij mijn collega van I&M aandacht vragen hiervoor, mede in relatie tot de tussentijdse evaluatie van het bestuursakkoord water die later dit jaar zal plaatsvinden. Indien de betrokken partijen dat wenselijk vinden, kan de thematiek van wateroverlast ook in dat verband mogelijk nog verder aan de orde komen.

(w.g.) Martijn van Dam
Staatssecretaris van Economische Zaken